Hejmar 6
Temûz
1993

DÍDAR

NR. 6
JULY
1993

Organa Yekîtîya Ciwanên Kurd li Swêdê

Ciwanên delal !
Ji bo ku mirov xwe nas bike, pêwîste mirov dîroka medeniyeta gelê xwe bixwîne.

● *Wêneya destê rastê:*

Kela Diyarbekir ê ya kevnar li bakûrê Kurdistanê.
Foto: Fewzî Abdulkadir
1991.

● *Weneya li jêr:*

Dîmenek ji buhara Kurdistanê.
Foto: Arî

www.arsivakurdi.org

DÎDAR
Hejmar 6. Temûz 1993

Yekîtîya Ciwanên Kurd li Swêdê

Kurdiska Ungdomsförbundet i Sverige

Berpirsiyar/ ansvarigutgivare: Shaho Khizrî

Berpirsiyarê beşê kurmancîya bakûr: Mihemed Hacî

Alîkarên vê beşê: Firat,Fincê Ertaş, Huseyn Battê, Kwîstan Amêdî,Mehmud Mirgewerî, Siamand Khizrî û Zanyar.

Abonetîya Salane:
Ji bo ciwana 120 Skr
Ji bo mezina 180 Skr
Ji bo dezgeha 200 Skr
Bo welatên dî 200 Skr

Navnîşan/Adress:
DÎDAR
Box 49082
100 28 STOCKHOLM
SWEDEN

Tel. 08-652 85 85 vxl
Fax. 08-650 21 20
Postgîro: 644 78 00 - 1

ISSN 1102 - 9005

Dîdar organa Yekîtîya Ciwanên Kurd li Swêdê ye, salê 6 hejmar tên weşandin. Dîdar dengvedana xwest û vîyan û dîtinên hemû ciwanên kurd e.

Foto: Fewzî Abdulkadir. Gundê Çelê rûpel 6

Naverok

NR 6. JULY 1993

Dîdareke çewa ? *Mehmud Mirgewerî* 4

Dîdar divê rola xwe ya netewî jî bilîze û her tim tekoşîn bide ku ciwanên me bibin xwedîyê hizir û bîrên milî.

Miletek û dewletek *Huseyn Battê* 5

Ceribandina dewletên netewî bi du rengan pêkhat.

Hevpeyvînek bi bavekî kurd re *Mehmud Mirgewerî* 6

Dîdar nabe hewil bide ciwanên me bike swêdi û wan palbide nav civaka swêdîyan.

Problema Alkoholê *ROJ-ANA* 7

Alkoholîzm ew e ku mirov fêrî alkoholê bibe û bê wê ne rihet bibe

Ciwanên kurd û civaka swêd *Mihemed Hacî* 8

Federasyona Komelên Kurdistanê û Yekîtîya Ciwanên Kurd divê li pirsgirêkên ciwanên kurd li Swêdê xwedî derkevin.

Edebiyat şe`r û çîrok *Tariq Qasim, Xelîl Battê Zozan Arslan* 9

Berdewamîya pirsgirêk...... 10

Perwerde û pêşveçûn *Kwîstan Amêdî* 11

Perwerdeya mirov tê guherîn bi taybetî çaxê mirov der bider dibe

Nûçe 12

Shabo sîmbola biratîya kurd û aşorîyan

Şêr şêr e çi jin e çi mêr e 13

Cihê serbilindîyê ye ku bav û kalên me pesna jinê bi şêrê dayînye

Xaçepirs û sêkujî *ROJ-ANA/ Bawer Nûjiyan* 14

Çima ciwan ji Ciwan hez dikin *Zaniyar* 15-16

Muzîka Ewropayî û Amrîkayî, Pop û Jazz li min tesîr kirîye

Berg : Salah Mirza

Dîdareke çewa ?

Mehmud Mirgeweri

Dîdar wek organa Yekîtîya Ciwanên Kurd helbet divê di xizmeta ciwanan de be, ji boyî vê yekê jî pêwîste ku:

Yekem: Rûpelên Dîdarê ji bo hemû ciwanên kurd vekirî bin, da ku ew bikaribin berhemên xwe yên edebî, hunerî û her wusa daxwazên xwe yên civakî û dîtinên xwe yên cihê cihê di kovarê de biweşîn in . Bi kurtî Dîdar divê bibe forumek ji bo hemû ciwanan.

Duyem: Dîdar xebat bike ku dostanî û nêzîkbûn di navbera ciwanên kurd de xort tir û bi hêztir bibe û alîkarîya ciwanan bike ku ew hevûdu baştir nas bikin.

Sêyem: Dîdar divê her weke berê cih bide asteng, pirsgirêk û problemên taybetî yên ciwanan û îmkanên vekirina behsek giştî li ser problemên giştî yên ciwanan di nav rûpelên Dîdarê de cih bigirin. Divê em vê yekê baş bizanin ku em tenê bi rêya xuya kirin û beyan kirina probleman dikarin rîya gotobêj û niqşan xweş bikin. Veşartina probleman û xwe xapandin dibe sedema teşenebûnê. Wî çaxî îmkanên derman kirin û çareserkirinê pir kêm dibin.

Çarem: Dîdar divê bibe pirek ji alîyekê ve di navbera ciwanan û dê û bavê wan de, ji alîkî din ve pirek di navbera ciwanan û civaka swêdî de. Ji hev dûrketina ciwanan û dê û bavên wan her tim bi zerera ciwanan xelas dibe. Dîdar divê pir giringîyê bide vê yekê.

Pêncem: Dîdar rola xwe ya netewî ji bilîze û her tim tekoşîn bide ji bo ku ciwanên me bibin xwedîyê hizir û bîrên milî û însanî. Rastîyeke tehil heye, ew jî ew e ku bêzarbûn û bê îlaqetîyek gelek mezin ji bo siyasetê (polîtîkê) di nav ciwanan de cê bûye. Dîdar divê bala ciwanan bikişîne ser vê meselê û doza me ya netewî û wan hanbibe û teşwîq bike ku di xizmeta çareserkirina mesela me ya netewî de hereket bikin.

Xuya û eşkera ye ku Dîdar hewcedarê hemû ciwana ye da ku em bi hevre bikaribin erk û vatinîyên xwe bi cih bînin. Em bi hevr e dikarin Dîdareke piralî, xurt û bihêz amade bikin.

çend hejmarên Dîdar yên ku heta niha hatine weşandin.

Miletek û dewletek

Werger: Huseyin Battê
Serekanî"Alla tiders historia"

Di sedsala 19:an de (1800-1900) bawerîyek li Ewrûpa yê belav bû, digot: miletekî xwedî zimanek, olek(dînek) û eyinî adetan be, bi neteweyek tê hesibandin. Divê, her neteweyek bibe dewletek, da ku bi wî rengî dewletên netewî bên avakirin. Ev fikir ji tesîra romantîsmê derketibû, ku ji dîroka miletan û orîjînalîteta wan hez dikir.

Dagîrkirina leşkerên firansî li ser welatan û bindestkirina wan, di destpêka sedsala 19:an de, bawerîya li ser dewletên netewî xurt kir.

Ceribandina avakirina dewletên netewî, bi du rengan pêk hat.

Meyla yekemîn ew dixwest, ku miletên ji hev cuda bûn, lê mecbûr bûn ku bi hevdû ve bên girêdan, wan ji hevdû azad bikin. Ev minak li Austûrya (dewleta habsburgî), Rûsiya û Turkiyê (dewleta Osmanlî) hebû, ku dinav wan de gelek şiklên miletan dijîyan.

Meyla duyemîn jî dixwest, ku ew kesên ku ji miletekî bûn, lê li çend dewletên piçûk belavkirî bûn, wan bike dewletek. Ev rewiş li nîvgirava îtalî û cih û warên ku bi almanî dipeyîvîn, hebû.

Mîrên kongireya Wienna yê guh nedidan xurtbûna dîtinên nasyonalîzmê. Wan dixwestin nîzama ku hebû her berdewam bikin. Lê belê, lîberalan piştgirîya rêkxistinên netewî dikirin.

Çend rastîyek liser bizava azadîxwaza gelê kurd.

Sedsala 1800

Sal 1805 Abdulrahman Paşa Baban li Suleyimaniyê.
Sal 1818 Mîr Mihemed li Rewanduz.
Sal 1842-1846 Bedirxan Paşa li Botan.
Sal 1855 Yezdan Şêr li Hekarî.
Sal 1880-1882 Şêx Ubeydula Nehrî li tevaya Kurdistan.

Sedsala 1900

Sal 1919 li Koçgîrê
Sal 1925 Şêx Said
Sal 1928-1930 Îhsan Nurî Paş -Ararat.
Sal 1931 Şêx Mehmud
Sal 1937- 1938 Seyîd Reza li Dêrsimê
Sal 1946 Qazî Mehemed li Mehabadê.
Sal 1961-1975 Mustefa Barzanî li Kurdistana başûr.

Ferhengok:

Minak: mîsal, nimûne (sw. exempel)
Sedsal: çerx, qirn (sw. sekelskift)
Bawerî: Dîtin
Netewe: qewim, milet, (sw. folk, nation)
leşker: esker (sw. soldat)
Nizam: sistem, (sw. ordning)
Orîgjînalîtêt: resen, şexsiyet (sw. egenart)
Mîr: qiral, şah, (sw. furste)
Nivgirav: halvö

Foto: Fewzî Abdulkadir. Kela Xoşabê

www.arsivakurdi.org

Hevpeyvînek bi bavekî kurd re

Amadeker: Mehmud Mirgewerî

Bav çi difikirin?

Hemed heşt neh sal berê bi jin û sê zarokên xwe ve piştî çend salan ji derbiderî, sergerdanî û perîşanîyê bi alîkarîya Xaça Sor hatîye Swêdê û li bajarekê li merkeza Swêdê binecih bûye. Wî çaxî zarokên wî hîn biçûk bûn. Lê niha keça wî ya mezin 20 salîye.

Hemed dibêje: Dema ku em hatin Swêdê me qet tucaran bîr li hindê nedikir ku çaxê zarok mezin bûn ewê rewşa me çewa be, lê niha em dibînin ku ew karekî pir zore, me nikarîbû ku em zarokên xwe li gora dilê xwe mezin bikin. Roj bi roj em ji hev bi dûr dikevin , dîtinên me liser pir tiştan ne weke hevin. Zarok pitir mîna swêdîyan difikirin.

Ez jê dipirs im, ma qeyî danustandina we bi kurdan re tuneye?

Me gelek dostên kurd hene, lê çaxê ku em hatin vir kurd pir kêm bûn, zarok her bi swêdîyan re bûn û piştî demekî me dî û em pê hesiyan ku ew li derveyî malê bi hevre ji bi swêdî di peyvin. Tesîra civaka swêdî li ser wan ji tesîra me bi hêztir û xurt tir bû.

Başe hûn behsa Kurdistanê û ..... bo wan nakin?

Helbet tişta ji dest me tê em dikin û ew ji pir ji welatê xwe hezdikin. Çaxê ku tê ser jiyana civakî ew fam nakin ku divê em ne weke swêdîyan bin.

Ma dan û standina wan çewaye?

Bi rastî em di vî warî de li ser wan ne hakim in. Hûn dizanin ku ew piranîya wextê xwe ji derveyî malê derbaz dikin. Li dibistanê/xwendingehê yan jî bi hevalên xwe re diçin sporê û çalakîyên dema vale . Ez pir nigeranê rewşa wan im.

Çima?

Ez mîna bavekî pir keyifxweşim ku ew dersê bixwîn in û bibin tiştek û paşî bi serfirazî û bi rûmet herin ser av û risqê xwe û li gor qayîde û usûlên kurdan bijîn.

Bibûre tu her nîgeranê keçanî ?

Na, ez ji boyî kurên xwe jî dibêjim, lê tu dizanî ku civata me kurdan çewaye , eger keçên me mîna swêdîyan bin wî çaxî ew cihê xwe di çivata kurdan de wunda dikin û nema mîna însanek normal tên ber çavan û ew jî ji bo her bavekî pir dijwar û nexweşe.

Başe azadî û mafên jinan?

Birayê min, bi xwe azadî nayê wê manayê ku mirov tu sînûran û tuxwîban nehêl e. ***Normal keçên min serbest û azad in ku çarenivîsa jiyana xwe bi destê xwe hilbijêrin, lê min wekî bavekî wezîîeyek heye ku ez rêya baş nîşanî wan bidim, ez dizanim ku ew ne di rewşeke civakîya normal de ne. Ew di navbera civak û kûltûra swêdî û kurdî de serê wan şêlo bûye. Em divê hemû hewil bidin ku alîkarîya wan bikin da ku nekevin rîyên çewt.***

Kakê Hemed tu Dîdarê çewa dibînî?

Hebûna Yekîtîya Ciwanan gelek başe, ciwanên kurd dikarin pir tiştan ji hevdu fêr bibin. Ez hêvîdarim ku ew tiştên başbin. Ez carna Dîdarê dixwînim, lê lawo Dîdar nabe ku hewil bide ku ciwanên me bike swêdî û ewan palbide nav civaka swêdîyan. Divê bibe pirek di navbeyna me û ewan, navbera civak û kultûra kurdan û ya swêdiyan de.

Ez pir bi dil dixwaz im ku hemû ciwanên me serferaz û serkeftî bin . Yekî wuha nekin ku em li bal xizim û kesên xwe û li bal gelê xwe serşûr bibin.

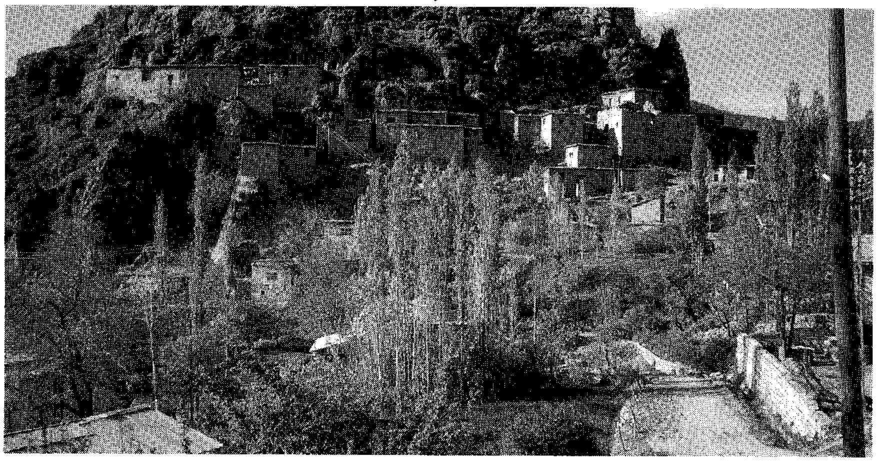

Gundê Çelê *Foto: Fewzî Abdulkadir*

www.arsivakurdi.org

Problema Alkoholê

Nivîsîn: ROJ-ANA

Alkohol laşê însan xerab dike. Li Siwêdê di zikhev de salê 5000-6000 kes bi alkoholê dimirin. Eger ku alkohol ji %o 0,2 di xwinê de hebe, têr dike tesîrê li mêjî bike. Bêhintengî û acizî çê dike û mirov xerab dibe.

Alkoholîzm ew e ku însan fêrî alkoholê bibe, pir vexwe û bêyî wê ne rihet bibe.
Ji %o 4,5 alkohol wusa dike ku nefesa însan bisekine.

Alkohol mîdê kul dike, tansiyonê bilind dike, kîloyên mirov zêde dike û kezebê reş dike.

Alkohol dibe sedema ji %30-40 qezayên tirafîkê. Ji %30 ji kesên ku di avê de di fetisin alkohol vaxwarin e.
Pîrekên ducan yên ku alkoholê vedixûn, zarokên wan bi îhtîmaleke mezin seqet çê dibin.

Piranîya alkoholîstan însanên bê şexsîyetin, xwe kêm dibinin û alozî bi wan re çê dibe. Ew alkoholê vedixwûn ji bo ku bikêf bibin, lê wusa nabe. Ew kesên wuha hîn pitir hêrs dibin û bi xwe nikarin û însanên li dora xwe aciz dikin. Ew însan çaxê ku hewceyî alkoholê dibin destên wan dilerizin, tişt li ber çavên wan çêdibin, nikarin razin û bê hêz dibin. Ji ber vê yekê jî piraniya alkoholîtan zirav dibin û lawaz dibin û bi zehmet dimeşin.

Ne tenê nanê xweş ji genim çê dibe. Ji bo amadekirina alkoholê ji tê bikaranîn

Nexweşî ji alkoholîzmê çêdibin. Hestuyê mirov zûtir dişkê, rewşa xwîna mirov nebaş dibe û alkoholîzm dibe sedema nexwşîya hypogonadism; Ev dike ku hormonên zilaman kêm bibin, û organa cinsî piçûk dibe û pitir di dişibhe pîrekan. Dengê wî zirav dibe riha wî çênabe û singê wî gir dibe.

Dermanê dijî alkoholîzmî heye. Eger ew kes bixwazin dev ji vaxwarinê berdin, pir rihet dikarin alîkarîyê ji doxtor û pisporan bixwazin.

Ferhengok:

Tansiyon :	sw.blodtryck
Zikhevde:	sw.genomsnittligen
Kulbûn:	sw.inflammation
Xerabkirin:	sw.förstöring
Kezeb :	sw.lever
Ducan:	sw.gravid
Aloz:	sw.komplex
Organacincî:	sw.könsorgan

Ciwanên kurd û civaka swêd

Mihemed Hacî

Eger em li rewşa ciwanên kurd li swêd mêze kin, em dikarin wan bikin sê ketegorîyên ji hev cihê.
Yekem: Ciwanên ku nûh tên Swêdê.
Duyem: Ciwanên ku wextek dirêj li Swêdê dijîn.
Sêyem: Ciwnên ku bi zaroktî hatine Swêdê yan jî li Swêdê çêbûne.

Ketegorîya yekem: Bê guman eger em rewşa ciwanên kurd bidin ber çavên xwe, wê ji me re xuya bibe ku piranîya mafên wan yên qonaxa ciwantîyê hatine perçiqandin û hatine xwarin. Ew jî, çi bi tesîra zulm û zora rijêmên hakim li welatê me û çi ji bi tesîra têkilîyên civakî û rewşa aborî ya Kurdistanê ya ku dîsan bi bindestîyê ve tê girêdanê. Komele û rêkxistinên demokratîk yên ciwanan li Kurdistanê qedexe bûn.Yên ku hene jî girêdayî rijêmên zordar û kevneperistin. Têkilîyên ciwanan ji ber wê yekê pir zeyîfin. Ji xwe têkilîyên keç ûxurtan jî bi hevre hîn kêmtir in. Piranîya ciwanên me, hîn biçûk hesaba mezinan ji wan tê xwestin. Ciwan ji bo ku rola xwe di xwedîkirina malê de bilîz in, karên giran û ji taqeta xwe zêdetir pêwîst e encam bidin. Dê û bav piranî caran hîn jîyê wan gelek li jêr wan di zewicînin. Ev yek dibe ji perçeyekî Kurdistanê bo perçeyekê feriq be, lê ferqî pir hindike. Ciwanên kurd bi tevayî çaxê ku ji bin wî barê giran der dikevin û çavên wan ve dibin, wî çaxî ew pirsa îdenteta (şexsiyeta) xwe dikin û di xwazin bi her awayî tişta çûyî bi şunde bigirin. Lê bi kîjan rîyê ? Ew bi xwe jî baş nizanin.

Piranîya ciwanên kurd yên ku nûh tên Swêd, dixwazin bixwînin.Dest bi zimanê swêdî dikin û dixwazin zû fêr bibin û xwedindinê bi domînin.

Lê ji ber ku jiyana wan bi her awayî tê guherîn, îmkanên aborîya wan ya serbixwe çêdibin, rewşa civakî tê guherandin û azadîya şexsî zêdetir dibe, dîtinên wan li ser xwendinê tên guherîn. Naskirina civaka nûh û têkilîyên civakî zore. Ev gelek caran dibe sedema diltengî û kirîsên kûr li cem ciwanan. Jiyana ciwanên vê ketegorîyê di çend qonaxên giring re derbaz dibe. Qonaxek tê ku ew pir bi hêvî dibin û pilan û nexşe bo jiyanê di kêşin . Li pê wê qonaxeke din tê, pir bi nexweşî û diltengî derbaz dibe.

Piranîya wan, bi taybetî giranîyê didin ser azadîyên şexsî, derketin, diskotek, vexwarin û sergermîyên din. Bi her awayî dixwazin xwe bi civaka nûh bidin qebûlkirin. Ji ber ku civaka swêdî ji di vî warî de hinekî bê rehme, wan bi rihetî qebûlnake. Çaxê ku daxwaza kar dikin, karê ku difikirin layêqê wan be, bi destê wan nakeve. Ji ber ku qonxek mezin derbaz bû, weke pêwîst qezenc ji îmkanên xwe neki-

domahîk rûpel 10

Mirov dikarê baştir bibe

John Watson di sala 1950 de got: " Deh zarokan bidin min, eger dixwazî bila ji kur bin û çilo jî bin bila bibin, ez dikarim li gor daxwaza xwe wan bikim doxtor, parêzer (eboqat), mamoste, dukandar û dengbêj û hwd yan jî wan bikim diz û parsek."

Di gotina Watson de rastî heye. Ji ber ku mêjîyê însan dikare gelek pêşbikeve. Nêzîk 4 miljar hucre (cell) di mêjîyê însan de heye. Lê tenê 1/5 ji pêncan yek ji wan hucran tên bikaranîn. Herkes dikare baştir bibe.

Li dibistana Doman li Philadelphia-USA zarokên çar salî fêrî (hînî) xwendin û nivîsandinê dibin.

Ew dersên fîzîk, muzîk, wêne (resim), spor/ cimnastîk dibînin.

Werger: ROJ-ANA
Serekanî: kovara "Vetenskap"

Agahdarî

Ciwanên delal û hêja, em dixwazin hûn berhemên xwe, nivîsên xwe û dîtinên xwe ji Dîdar ê re bişînin. Ji bo ku Dîdareke baş û layêqê we berdewam bike, pêwîstîya wê bi alîkarîya hemû ciwana heye.

Çaxê hûn nivîsên xwe ji me re dişînin, ji bîr nekin, edresa xwe binvîsin û herweha naznavê xwe"signatur" yanî ew navê hûn dixwazin li bin nivîsa we bê nivîsîn.
Dîdar havîneke gerim û xweş ji we re hîvî dike.

Dîdar

Di nîvê şevê de

Ji rih û can
hez ji te dikim

di buwêrka
şevê de

di têkçûna cîhanê de
ji dil û can
hez ji te dikim.

Xapandina evînîyê

Min ji wêna
pirr hez dikir.

Lê, ji soza xwe
vegerîya.

Tê bîra min
dil dibirê.

Xeyala me
şikand û çû.

Tariq Qasim

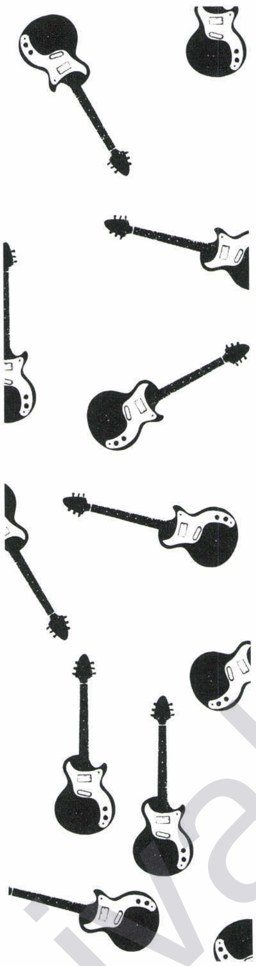

Ne xortekî
cahil im.

Ne kalekî
bêbext.

Dildar im
dilpaqij im.

Der û dor
li min bûne neyar.

921001
Xelîl Battî

Gul

Em, gulê bê pel
û bê stirî ne.

Bê par
û bê şahî ne.

Em keç
û jinên kurdî ne.

921112
Xelîl Battî

Çîrok bi zazakî

EZ DO ÇIÇÎ BIROŞA

Rojê tawlawanê, tay bancanî nano tawlada xo ser û beno çarşî di biroşo merdîmê yeno tawla ser, ci ra pers keno û vano:
-Dezayê mi, nê bancanê to çend pere yî?
Tawlawan vano :
-Pancas mejdîdje.
Merdek dest erzen û xo tûnilkî, pancas mejdîye vejeno û vano:
-Honî to rê pancas mejdîyê, bidî bancanan.
Tawlawan vano:
- Nê, nêbeno, ez nêdana.
Merdek vano:
-Qandê çiçî ti nêdanê, to nêva pancas mejdîye? Tî yê roşenê yan nêroşenê ? Eger roşenê, honî bigî peranê xo, bidî bancanan.
Tawlawan vano:
- Roşena labirê nêşena, hemînî bida.
Merdek vano:
Qandê çiçî, sebeb çiçî yo?
Tawlawan vano:
-Ez hemînî bida to, ez do çiçî biroşa. Wexto tawlaya mi veng manena, çîyê nêmaneno ez biroşa.

Zozan Arslan

www.arsivakurdi.org

rin. Diltengîya wan hîn kûrtir dibe. Carek din li civaka xwe vedigerin . Bi vî awayî ew di xelekeke girtî de tên û diçin. Ev grupa ciwanan bi tevayî pêwîstî bi alîkarîyê heye. Rêxistinên demokratîk, wek Federasyona Komelên Kurdistanê li Swêdê û Yekîtîya Ciwanên Kurd li Swêdê dikarin li wan xwedî derkevin, çaxê ku ew alîkarî bixwazin.

Ketegorîya duyem: Ciwanên ku wextek dirêj li Swêd dijîn, dîtinên wan bi temamî tên guherîn. Ew civaka swêdiyan weke civakeke îdyal û temam lê dinêrin û civaka xwe weke civakeke nezan û paşketî hesab dikin û pir caran jê nefret dikin. Ew xwe wunda dikin û ji civaka xwe pir bi dûr dikevin. Dixwazin tenê jiyana xwe ya şexsî bimeşînin û xwe bi tiştek dî elaqetdar nekin. **Lê bi her awayî nikarin weke swêdiyan bijîn. Sedema vê ji eşkera ye, ku ew nikarin xwe bi temamî ji kultûra xwe û struktûra civaka xwe xilas bikin. Ew ji dervî civaka swêdî ji di mînin.** Grupeke din ji vê ketegorîyê bi çavên pir negetîf li civaka swêdî mêze dikin. Civakeke jihevketî, sar, nezan û xweperist dibînin. Tenê alîyên xerab ji civakê dibînin. Danûstandina vê grupê tenê dinava xwe de dimîne. Ne pêşveçûn û ne jî guherînên kultûrî di nav wan de çê dibin. **Helbet ev herdu dîtin, qasî hev çewtin. Herdu dîtin jî, encamên ne têgihiştina herdu civaka ye (civaka kurdî û civaka swêdî).** Ne mumkîne ku tiştên baş û xerab di heru civakan de peyda nebin. Eger ciwanên me wext bidin xwe û li ser herdu civakan bixwînin û zaniyarî bigirin, ewê bi çaveke objektîv li herdu civakan mêze kin û başî û xerabîyên herduyan bidin berhev û bibin mirovên kultûrxwaz û cihê xwe di herdu civakan de bikin. Mixabin nimûneyên ciwanên wuha pir hindikin.

Ketegorîya sêyem: Ciwanên ku bi zaroktî hatine Swêd yan jî li Swêdê hatine dunyayê. Digel hatina/çêbûna wan rikatîyek jî çê dibe. Ev rikatîya ha digel mezinbûna wan, mezin dibe. Rikatîya navbera zarokan û dê û bavê wan. Dê û bav dixwazin kuzarokên xwe bi awayê xwe, xwedî bikin. Zarok jî hêdî hêdî mezin dibin û fêrî ziman dibin û fêrî her awayên jiyana swêdî dibin. Peyiva wan, henekên wan, danûstandina wan bi hevre heta bîrkirina wan jî hemû dibin swêdî. Ev tişta ha tirseke pir mezin di dilê dê û bavan de dixolqîne. Ji alîkî ve sewiya gelek dê û bavan kême ku zarokên xwe di civakeke biyanî de xwedî bikin, ji alîyê din ve kêmbûna mamosteyeyên zimanê zikmakî û şêweyên perwerdekirinê. Rola dê û bavan tenê têr nake ku zarok pêşîn fêrî zimanê xwe bibin û piştî wê kultûra xwe. Filîmên kurdî bo zarok û ciwanan li piyasê nayên peydakirin. Lê ji derve, li dibistanê, dinav hevalan de, ew tiştên xweştir dibînin. **Bi giştî, zarok û ciwanên ku bi vî awayî tên xwedîkirin, du şexsîyetên wan çê dibin. Di civaka swêdî de ew nifşeke mirova ne û di mala xwe de nifşek din. Di qonaxa ciwantîyê de, ew bi temamî ji civaka xwe dûr dikevin û weke ciwanên swêdî xwe nîşan didin. Kêmasîyên wan yên zimanê zikmakî û kultûra kurdî wuha dike ku hîn zêdetir ji civaka xwe bi dûr bikevin. Ev problem di nav ciwanên kurd de pitir ber bi çave û tirsa wundabûna wan hîn pitir e.** Di kar û xebata xwe de divê Y.C.K xwest û vîyanên van hersê ketegorîyan bide pêşîya xwe û bi girîngî bigre. Karên weha encam bide ku hersê ketegoîyan li hawîrdora xwe bicivîne. Herwuha dê û bav elaqeta xwe bi Y.C.K û Federasyona komelên Kurdistanê re xweş bike û ji bo nehêlana van probleman hevkarî bikin.

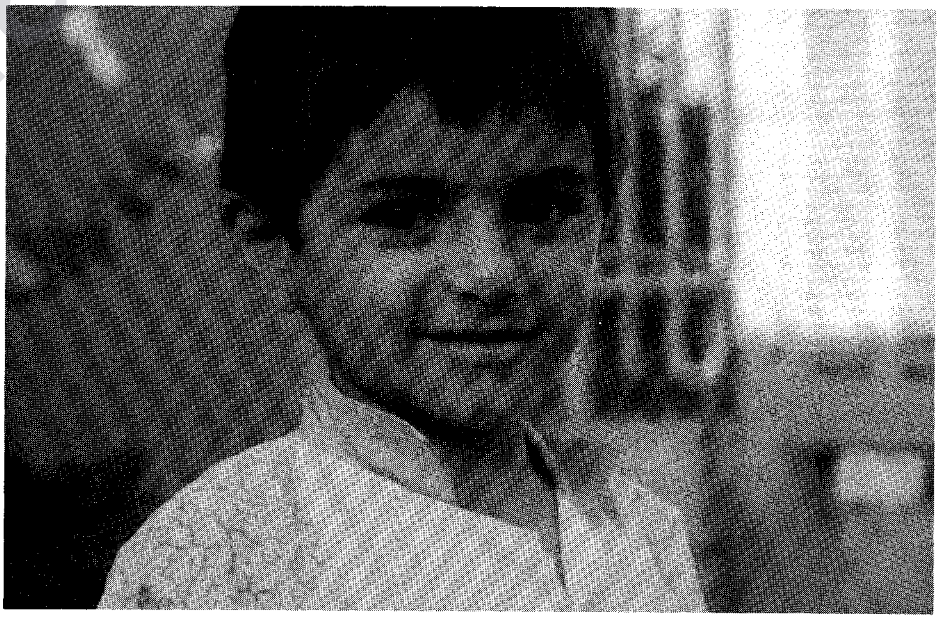

Umêd, 4 salîye ji bajarê Zaxo ye

www.arsivakurd.org

Perwerde û Pêşveçûn

Kwistan Amêdî

Wêne ji Arşîfa Y.C.K

Li welatê me Kurdistanê gelek tişteke girîng e ku çawan dê û bavên me, me xwedî dikin. Weke ez dibînim û bo min xuya ye ku wan her wekî ku pirtûkeka nivîsî li ser perwerdekirina zarokan heye û divê ew li ser biçin.

Belko dê û bavên me bi vê perwerdekirinê razî nebin belê herweke ew xwe mecbûr dibînin yan çi rîyên din tuneye. Jiber ku hinek dê û bav berê xwe nadin perwerde û pêşketinê herweke ku di wê pirtûkê de hatîye nivîsîn.

Ez dizanim ku dê û bavên me gelek zehmet bi mer e kişandin e da ku me bi awayek rast û durust mezin bikin. Bêyî ku bê zanîn ew bi xwe çawan hatin e perwerde kirin. Mirov nizan e, dibe ku ew di wexta xwe de li gor qayîdên civakî yên wî çaxî ne însanên baş û rast ji bin .

Li gor şiyana xwe, zarokên xwe fêr dikin ku ew rastî û çewtîyan ji hev derxin. Derewan nekin, siyaneta mirovên ji xwe mezintir bigirin, guhdarîya dê û bavê xwe bikin û li gor şîretên wan bi rêve biçin. Belê problem ew e, dibe ku zanebûna wan ne wekhev be. Nimûne, eger bavê yekê zana û pêşketî be û dayîka yekê ne xwendevan be yan jî terzê wê be(anko dê pêşketî be û bav na). Lê belê ev rastîyeke ku kêm caran dayîkên me ji bavên me pêşketî tirin.

Herdu ji gelek hewil didin ku ji me re pêşniyarên xwe bi rîyek baş û rast pêşkeş bikin. Lê ez bawer dikim ku kêm caran dê û bavên me bi hevre rudinin û nîqşê li ser xwedîkirina zarokên xwe dikin. Ji ber wê yekê, hayê wan ji hev tuneye û her yek ji alîyê xwe ve tiştekê ji me re behs dike. Em jî şaqis dibin û nizanin guhdarîya kê bikin û kî ji wan rast difikire. Zarok û ciwan li gel vê tiştê mezin dibin. Lê ev nayê wê manê ku mirov weke dê û bavê xwe difikire. Zarok zû zû fêr dibin û bîr li her tiştî dikin. Ew li mirovên xwe û li dê û bavê xwe dinêrin. Tesîra dê û bavan li ser mirov ne wehaye weke mezin dibêjin:

"Keç teşiya dayê dirêsit". Ez bi xwe ne bi vê gotinê re me ku zarok bi her awayî weke dê û bavê xwe bin.

Ev bîr û bawerî pir zore, çaxê ku keçek kurd mêr dike. Çimko piranî dê û bavên keçikê pirsa der dora lawik dikin. Eger bihîstin ku carekê dê û bavê lawik jî xeletîyek yan neqenciyek kirin e, qebûl nakin ku keça wan bi lawik re bi zewice. Lê ew nafikirin ku belko lawik însanek e baş be û hêja be. Dê û bavê keçikê wê ji qîza xwe re bêjin: Ev însan ji te re nabe, ji ber ku dê û bavê wî nakevin serê dê û bavê keçikê. Ez di bînim ku mirov dikare ji dê û bavê xwe baştir be yan jî xerabtir be û ne şerte ku weke wan be.

Perwerde û pêşveçûna mirov tê guherîn, bi taybetî çaxê ku mirov derbider ê welatê xwe dibe.

www.arsivakurdi.org

Seksiyona Uppsala:

• Kongira Îstîsnayî:

Seksiyna ciwanên kurd li Uppsala yê kongira xwe ya îstîsnayî li darxist.

Kongire di roja 6/6/1993 de pêk hat. Kongire bi beşdarbûna nêzîk 25 kes pêk hat. Komîta Karger ya nûh hat helbijartin. Li gor helbijartinê:

Şîlan , Alan , Azad, Zozan û Huseyn ji bo Komîta Kargêr qezenc kirin. Ji alîyê Y.C.K jî kak Firat beşdarî kongirê bû. Di kongirê de li ser navê komîta karûbarê hundirîn ya Y.C.K, kak Firat axaftinek kir. Di axaftina xwe de Firat li ser kar û xebata seksiyonên ciwanan sekinî û li ser amadekirina projan ji bo ciwanên kurd qisekir. Kongira ciwanên kurd li Uppsala yê bi awayek baş û bi beşdarbûna gişt nûneran çê bû. Em ji wan re serkeftin dixwazin.

Yekîtîya Ciwanan:

• Komîta Kargêra Y.C.K di civîna xwe ya roja 3/6- 93 de reformek çêkir.

Wek ku tê zanîn Y.C.K her sal kongira xwe bi awayek demokratîk çê dike û dest bi kar û xebatê dike. Îsal jî wek hercar di 6/2-93 de kongire hat çêkirin û Komîta Karger hat helbjartin û dest bi xebatê kirin. Lê mixabin hinek problem çêbûn û bûn sedema wê yekê ku karê Y.C.K wek pêwîst bû, nehat meşandin. Komîta Kargêr di van çar mehên dawî de pir nîqaş li ser rîyên kar û xebatê kir, lê mixabin bê encam bûn.Lewra Komîta karger ya Y.C.K neçar bû ku ji nûh ve kar di nav xwe de par vekin. Ji bo vê guherînê bi awayek demokrasî hat dengdan bi amadebûna Komîta Çavdêr. Guherîn bi vî awayî bû: Berpirsiyar Nashmil Aram, sekretera malî Fincê Ertas û sekreter Ronak Mahmoud. Hevalên din weke berê man.

Ev guherîn ji me re tişteke din dide nîşandanê ew jî di dîroka Y.C.K de cara yekemîn e ku berpirsiyar, sekreter û sekretera aborî hersê keç bên helbijartin. Hêvîya me serkeftina Komîta Kargêr e û herwuha hevalên ku wezîfeyên nûh xistine ser stuyê xwe.

Firat

Nameya serxweşîyê

Em li vir deqê nameya Yekîtîya Ciwanên Kurd ku ji bo Bizava Demokratîk a Aşorîyan li ser şehîdbûna Francis Shabo şandibû, çap dikin:

Ji Bizava Demokratîka Aşorîyan re

Bi dileke pir bi kul û xem, me nûçeya şehîdbûna heval Francis Yousef Shabo, endamê Bizava we û endamê Parlamantoya Kurdistanê, bihîst. Ev xesareteke pir mezin bû, ji gelê me yê kurd û birayên me yên aşorî re. Xesareteke mezin bû ji bo prosesa demokratîk ya ku îro li Kurdistanê gavên pêşveçûnê di avêje.

Yekîtîya Ciwanên Kurd li Swêdê beşdarîya xem û jana we, malbata şehîd Francis Shabo û gelê kurd û Kurdistanê dike.

Bijî demokrasî
Her geş û rûhnî be çira biratîya gelê kurd û gelê aşorî.

Nashmil Aram

Berpirsiyar
Stockholm 1993-06-10

Şêr şêr e çi jin e çi mêr e

Ehmed Neqşebendî

Li welatê me, Kurdistanê çaxê ku xelk digehiştin hevdu li dîwanekê yan çaxê ku du kesan bîr û bawer û dîtinên xwe li ser rewşekê beyan kirîban yan jî çaxê ku gengeşeyek di navbera wan de çêbubaye, herdem axaftina wî ya bi serkeftî bû, yanî cihê xwe digirt.Wî peyiva xwe bi gotina mezinan dawî anîbaye. Digel hindê weha di gotin: Mezina çi tişt ji bo biçûka / ciwana nehêlaye "Yanî çi babet nemaye ku bapîrên me qeseyek yan gotinek li ser ne gotibe. Peyivek ji wan ya ku gelek dihat gotin:"Şêr şêr e çi jin e çi mêre".

Ev gotin wî çaxî di hat gotin, çaxê ku pesna jinekê dihat dayîn ji ber çalakî, zîrekî û hejîbûna wê di nav xelkê gundî de yan xelkê deverê de. Çaxê ku bi kareke pîroz rabûbaye, çi bo mala xwe, çi bo gundê xwe û çi bo miletê xwe. Nimûneyên jinên kurd ji bo karên baş pirin û nayên hijmartin. Çi gund û bajarên Kurdistanê nemaye ku nimûneyek wuha têda nebe.

Bê guman jina kurd ser ne rihetîya siyasî ya Kurdistanê û hêrişên dujminan yên berdewam ser gelê kurd, ew li bin zordarîya feudalan û kevneperistîyê de di nalî. Ser hindê re ku rewşa jinên kurd pir aloz buye, lê gelek ji wan karên weha pîroz encam dane ku buye cihê hurmetê û navên wan di berperên zêrîn yên dîrokê de hatîye nivîsîn. Gelek hozan û stiran li ser wan hatine vehandin û çîrok li ser wan hatine nivîsîn. Eger em vekolîneke zanistî li ser vê gotinê:"Şêr şêr e çi jin e çi mêr e" bikin û binêrin çima pesna jinê bi şêrî hatîye dayin, herçend min bi xwe ne bihîstîye ku şêr li Kurdistanê jîya be. Eger carekê şêr li Kurdistanê jiya be jî, ez ne bawerim ku vekolîneke zanistî li ser jîyana şêrî hatibe kirin.

Ev tişt li Ewropa di sedsala bîstê de ji nûh ve hat zanîn ku rola bingehîn di jîyana civakî ya şêrê (şêra mê) de, ya şêra mêye. Ji ber ku eger şêrê nêr bi tenê be ewê ji birsan bimre. Ji ber ku şêrê nêr nikare nêçîrê bike . Kar hemû xema şêra mêye. Ji nêçîrê(seydê) û heta xwedîkirina bêçikan (zarokan) û parastina wan ji dehbên mezin. Bi rastî ev tişta ha cihê serbilindîyê ye ku bav û kalên me pesna jinê bi şêrêdayine.

Ez dibînim ku wê li bin sêbera Kurdistaneke azad û demokratîk wê jina kurd di paşerojê de roleke baş û serkeftî bilîze. Û dîroka gelê kurd wê pir be ji jinên qehreman û jêhatî.

Serkeftin serfirazî ji bo jina kurd.

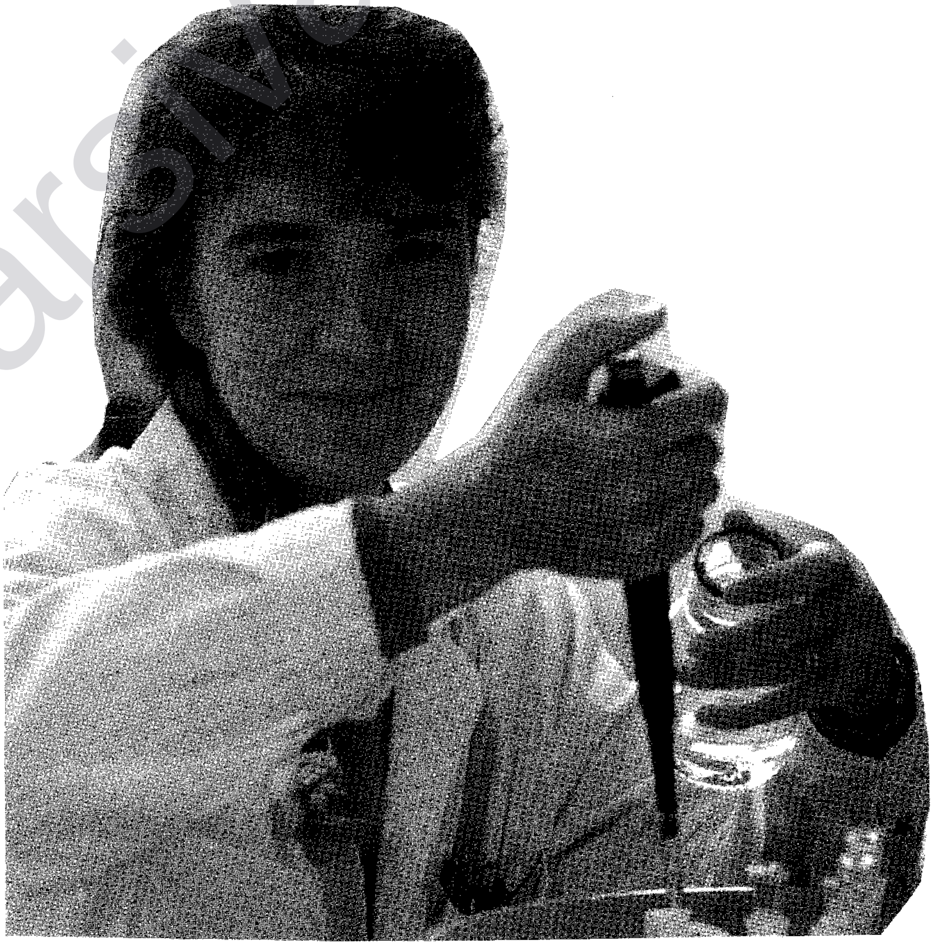

Jin jî dikarin

www.arsivakurdi.org

Xaçepirs

Amadekirin: Bawer Nûjîyan

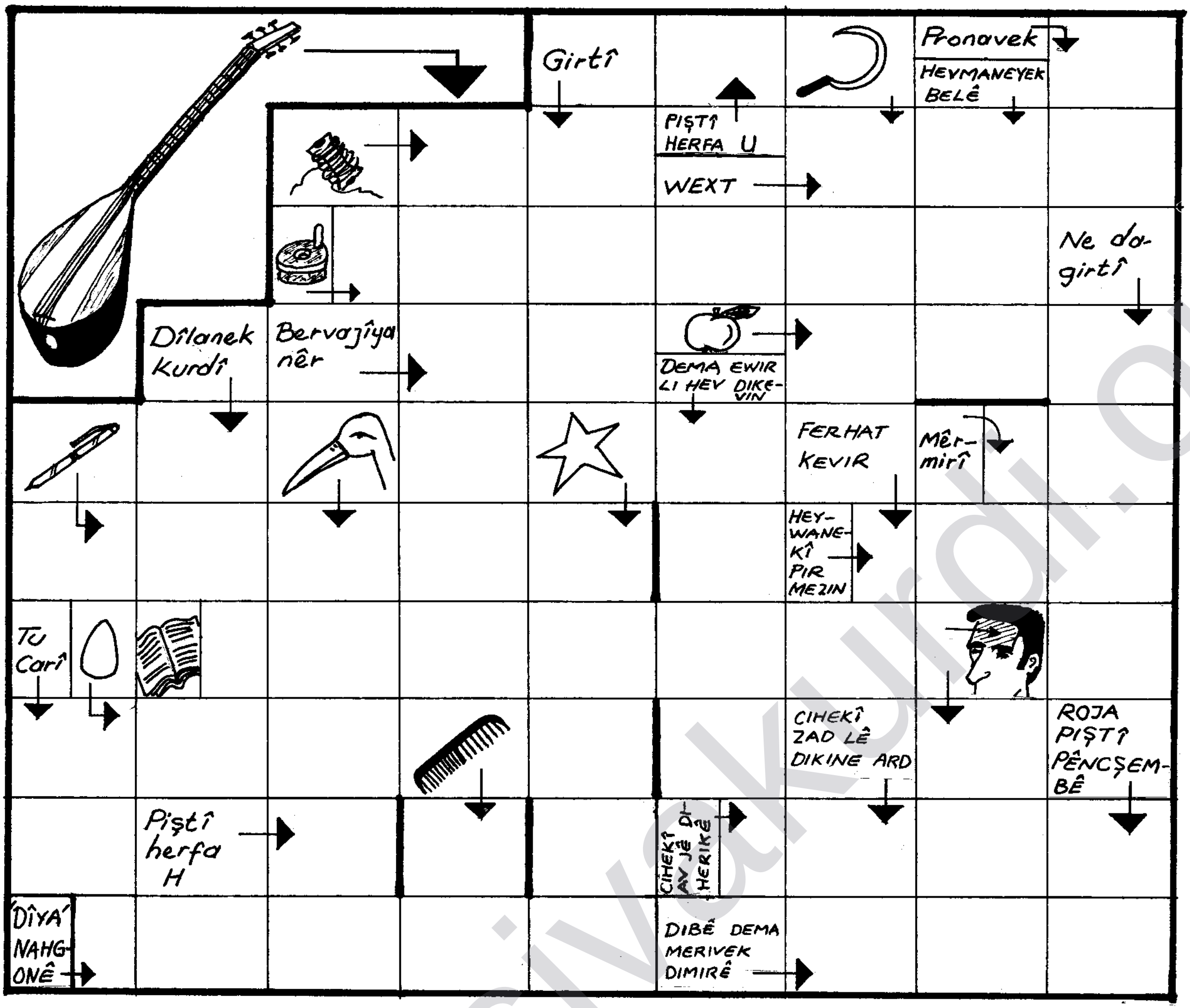

Bersiva xaçepirsê bişînin ji Dîdarê re. Eger zêdetir ji bersivekê rast be emê şans bikişînin "lottning". Kesê ku qezenc kir wê xelata Dîdarê bistîne, edres: **Dîdar "Xaçepirs", Box 49082, 100 28 Stockholm.**

Agahdarî

"Dengê Ciwana" Radioya Yekîtîya Ciwanên Kurd li Swêdê hemû şemban se`et 11.00-12.00 li ser pêla 88,9 MHz FM programa xwe pêşkeş dike.

Radioya Dengê Ciwana, radioya koçer û radioya Komela Kurd li Spângayê careke din di 7/8-93 se`et 11.00-15.30 programa xwe pêşkêş dikin.

Telefonên studioyê:
08-19 51 70
08-19 21 70

Sêanîşk/sêkujî

Amadekirin:ROJ-ANA

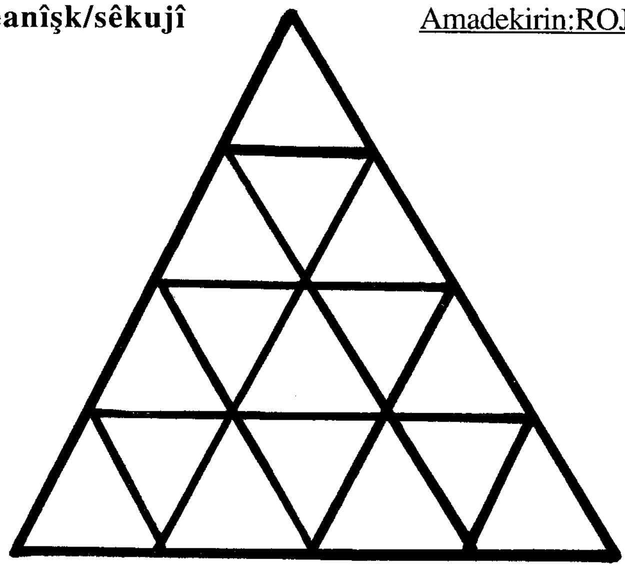

Tu dikarî çend sêanîşkan/sêkujîyan di vê sêkujîyê de bibînî ?
Bersiva rast xelat distîne.

www.arsivakurdi.org

Hunermendê kurd ê hêja Ciwan Haco roja 8/5-93 konsêrtek ji bo ciwanên kurd li Stockholmê amade û pêşkêş kir. Ciwan bê şik yek ji dengbêj û muzîsyenên herî navdarê kurdan e.Ciwanên kurd pir ji Ciwan hez dikin, ji ber ku stîlê muzîka nûjen girtîye û folklora kurdî bi aletên rojavayê pêşde birîye. Li gor pêşveçûna teknîka nûh ew jî muzîka kurdî pêşde dibe. Kovara DÍDAR di roja 9/5 -93 de bi hunermend Ciwan Haco re çavpêkeftinek saz kir.

Çima ciwan ji Ciwan hez dikin?

Amadekirin: Zanyar

Dîdar: Kak Ciwan tu dikarî ji kerema xwe, xwe bi xwendevanên Dîdar ê bi naskirin bidî?

Ciwan: Navê min Ciwan e, ez di sala 1957 ê li Tirbispiyê li bakûra rojavaya Kurdistanê (Suriye) hatime dinê. Di jîyê (temenê)16 salîyê de min kaseta xwe ya pêşîn(Emîne, Emîne) derxist.

Dîdar: Wek tê zanîn te li Almaniya muzîk xwendiye. Ew kengê bû gelo?

Ciwan: Sala 1979 ez hatim Almaniya. Sala 1980-83:an ez çûm kursa gîtarê ji bo ku ez xwe di warê teorî de pêşde bibim. Min hinekî li Unîversitê jî xwend, lê min temam nekir. Eger mirov muzîkê bixwîne tişteke başe lê ya girîng praktîke.

Dîdar: Stîla te ya muzîkê çîye?
Ciwan:Min li malê guhdarîya muzîka Pop û Jazz dikir û ez ketim bin tesîra wê.Vê muzîkê tesîra xwe li hemû dunyayê kiriye. Muzikeke tev lihev e ji ber wê yekê tişteke xweş çêdibe.Muzîka min jî nikare ji vê muzîkê bi dûr bimîne.
Ciwanên ku dixwazin li ser vê stîlê bi meşin pêwîste pir li ser folklora xwe bisekin in. Ji ber ku folklora kurdî folklorekê pir hêja ye û dikare pêş bikeve bi aletên muzîkê yên nûh.

Dîdar: Heta niha çend kasetên te derketine?

Ciwan: Heta niha heft kasetên min derketine. Ya herî dawîyê kaseta "**Sî û Sê Gole**" ye.

Dîdar: Tu bixwe dinivîsînî yan jî ?

Ciwan: Na, ez bixwe na nivîsîn im. Ez dixwazim şe`rên şaîrên kurd yên moderin, ne yên klasîk bikim stran.

Dîdar: Tu pilanên te heye ku tu CD derxî?

domahîk rûpel 16

www.arsivakurdi.org

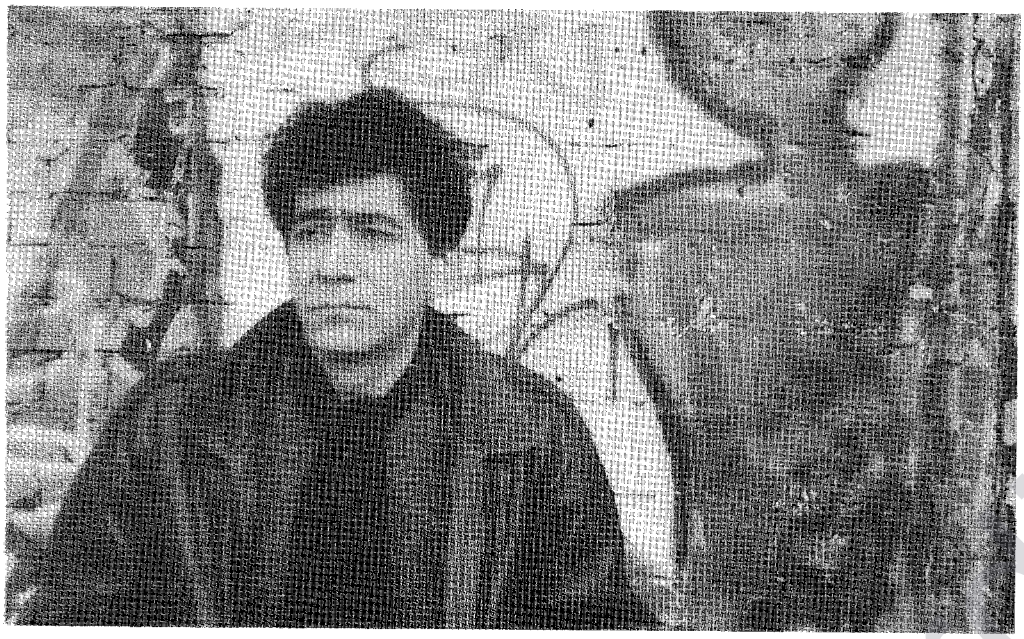

Ciwan Haco.*Hunermendê kurd yê navdar bi muzîka xwe dilê ciwana şad dike.*

Ciwan: Ew kaseta min ya nûh gerek piştî meheke din derkev e.

Dîdar: Heta niha kîjan şev bi te xweş bûye?

Ciwan: Konserta duh şev(8/5-93) pir xweş bû. Ji ber ku însan têde serbest e û ew însanên tê şevên wusa ji muzika yekî hezdikin. Ezdibînim ku ciwanên kurd hêdî hêdî dest bi çêkirina konsertan dikin. Şevekî gelek xweş bû ez we pîroz dikim.

Dîdar: pilanên te ji bo pêşde çin e?

Ciwan: Ez dixwazim kasetên nûh derxim û ji alîyê muzîkê ve xwe pêşde bibim.

Dîdar: Tu dikarî grupa ku bi te re lê dixin bidî nasandin?

Ciwan: Belê, heya kaseta 4:an muzîkvanên almanî ji min re lê dixistin. Kaseta 5:an muzîkvanên swêdî bûn. Û niha jî norwîcî alîkarî dikin.

Dîdar: Ji xwendevanên Dîdarê re dixwazî çi bêjî?

Ciwan: Silavên min bo wan. Û serkeftinê ji wan re dixwaz im.

Yek ji stranên Ciwan Haco

Dilberê

Hay dilberê wey dilberê
Hay nazikê wey esmerê
Ka soz û peymana berê
bawernakim bi vekerîn

Hay dilberê wey Dilberê
bejna zirav ser kemberê
roja ava wek kewserê
gerden bi mûrîk û cewherê

Hay dilberê wey dilberê
taca li ser ziv û zêrê
te nabînim li ber pencerê
xem û kula ji dilberê

Hay dilberê wey dilberê
şevka me çû roja me wê derê
xelk û alem wê mezherin
wê bêjin eva dîne dilberê

Hay dilberê wey dilberê
ka soz û peyimana berê
bawernakim wê bi vekerên.

Amadekirin:
Kwistan Amêdî

www.arsivakurdi.org

چارۆکەکەی مام باپیر

* کیژێکی کورد لە شاری ستۆکهۆڵمەوە نامەی بۆ ناردووین و دەڵێ: من حەزم لە کوڕێکە کە وەک جێمیس بۆند ئازا بێ و باڵای وەک مایکل داگلاس و چاوی وەک ئالێن دێلۆن شین و دەنگیشی وەک مایکل جەکسۆن خۆش بێ.
مام باپیر: *وەڵڵاهی هەمان بوو، بەڵام بە داخەوە هەفتەی رابردوو تەواو بوو.*

* لاوێک لە یۆتۆبۆرییەوە نامەی بۆ ناردووین و دەپرسێ: من دەمەوێ ژن بێنم، بەڵام داخوا لێرە بێنم باشترە یان لە کوردستان؟
مام باپیر: *براکیان پۆستی کوردستان زۆری تێدەچێ، جا خۆت تێبگە !*

* کچێ لە ستۆکهۆڵمەوە دەنووسێ: کاتێ من کچێکی هاورێم لەگەڵ کوڕێدا دەبنم، چونکە خۆم بێ کورم، غیرەت دەمگرێ و تورە دەبم. چبکەم؟
مام باپیر: *وریا بە کارەباش نەتگرێ!*

* کوڕێک لە هوڵەندەوە بۆمان دەنووسێ: من کاتێ دەخۆمەوە، لە خۆشیان باڵ دەگرم.
مام باپیر: *وریابە نەفریت و بکەویتە خوارێ.*

* کچێک دەنووسێ: کاتێ خەفەت دەخۆم، قەڵەو دەبم، چبکەم؟
مام باپیر: *ئەمجارە بیخۆرەوە!*

* کوڕێک لە کیرۆناوە دەنووسێ و دەپرسێ: من حەزم لە چاوی گەورە و ئاسمانییە، تۆ حەزت لە چییە؟
مام باپیر: *حەزم لە چاوی عەلائەدینە.*

* کوڕێکی تر دەنووسێ: من حەزم لە کچی ئەسمەر و سەیارەی جوان و پارەی زۆرە !
مام باپیر: *بۆ گیانە ئێمە ڕقمان لێیە؟*

*برادەرێ دەنووسێ: ئەگەر بێتوو من لە یاری لۆتۆدا بیبەمەوە، سەد دراوسەی دواوە و سەدی پێشەوە بانگهێشتن دەکەم، ئەی تۆ مام باپیر؟
مام باپیر: *من پارەکە دەژمێرم بزانم تەواوە.*

* برادەرێک لە کاترینەهۆڵمەوە دەپرسێ: من کە دەچمە ئاهەنگێکی کوردی خەم دەخۆم، چبکەم؟
مام باپیر: *ئەمجارە تێر نانی بخۆ جا بچوو.*

* کوڕێک لە سالآوە نامەی بۆ ناردووین و دەڵێ من دوو ساڵە کچێکم لێرە خۆش دەوێ و نازانم چبکەم؟
مام باپیر: *هێلکە !*

* کەریم ناوێک دەنووسێ: من هەرچی دەکەم خەونەکانم لە بیر نامێنێ، چبکەم باشە؟
مام باپیر: *لەگەڵ کەسێکی تردا بنوو، با دوایی بۆتی بگێرێتەوە.*

* لەیلا لە وڵاتێکی سکاندیناڤییەوە دەپرسێ: دوستێکی کوڕم هەیە، پێموایە زۆر درۆزنە، بەڵام نازانم چۆن بەتاقی کەمەوە و دڵنیا بم؟
مام باپیر: *زۆر ئاسانە! چاو لە شوناسنامەکەی بکە، بزانە کوردە یان نەء!*

* کوڕێکی ٢٥ ساڵە دەنووسێ: دیدارم بۆ ناخوێدرێتەوە، زمانەکەی زۆر رەقە، چبکەم؟
مام باپیر: *برێکی بخوسێنە با نەرم بێتەوە!*

www.arshiyakurdi.org

خاکەلێوە (21/3 – 20/4)

چەند میوانێک بۆ دێ، هەواڵی خۆشت بۆ دێنن. بە هۆی ئەم میوانانەوە ناسیاوی لە گەڵ کەسێ پەیدا دەکەی کە زۆر بە سوودتە..

گـوڵان (21/4 – 20/5)

ئەوەش ئاشق بوون نییە. هەوڵ بدە بە هەندێ بیرکردن و یارمەتی وەرگرتن لە برادەرێکی بە تەجرووبەترەوە هەنگاوەکانی دوایی باوێژی.

جوزەردان (21/5 –21/6)

تازە پەشیمان بوونەوە سوودێکی نییە، باشتر وایە ئەم کارە دووپات نەکەیتەوە. . باشترین ڕێگا، ڕاستگۆییە. کەس بە درۆ تا سەر بۆی ناچێتە سەر.

خەرمانان (22/6 – 22/7)

جارێکی تر بە تاقی کەوە. هەر تۆ نی کە پێتوایە شانست نییە. دیارە ئەم بێکاری و بێ پارەیی‌یە لە کەم کردنەوەی متمانە بە خۆتدا، دەور دەگێڕێ.

گەلاوێژ (23/7 – 23/8)

سەفەرێکت لە پێشە. خۆشت لێ دەگوزەرێ. گەرچی هەوای زۆر خۆش نییە. بەلاّم شتی تر قەرەبووی دەکەنەوە. دەست بە گیرفانتەوە بگرە.

خەزەڵوەر (24/8 – 23/9)

لەم ماوەیەدا بو لای بچوو، بەشکم لەگەڵتا ئاشت بێتەوە. چەند کەسێکت لە دەورووبەرە، زۆرت باوەر پێیان نەبێ، با خۆشیان نزیک پێشان بدەن.

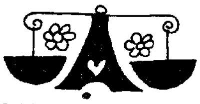

پووشپەڕ (24/9 – 23/10)

دەتوانی کاتەکەت بە شتێکی باشتر پڕ کەیتەوە. زۆر لە دایکت و بە تایبەت باوک قەڵس مەبە، ئەوان چاکەی تۆیان دەوێ. قسەیان لەگەڵ بکە.

ڕەزبەر (24/10 – 22/11)

بیر لە داهاتووی ئەم کەسەش بکەوە، هەمو خەڵکیش لەم کارە مەگەیەنە، دوایی ڕێگای گەڕانەوەت لێ زەحمەتتر دەبێ. باشتر بیری لێ بکەوە.

بەفرانبار (23/11 – 21/12)

هەندە بیر لە ڕابردوو مەکەوە. ژیان هەمووی لە بەرانبەرتە. هەموو کەس لەم تەمەنەدا پێی وایە کەس دەردی ئەوی نییە. ماوەیەک سەری برادەرێکت بدە.

سەرماوەز (22/12–19/1)

ئەم هەلە لە کیس خوت مەدە، ئەو شتەی تۆ دەتەوێ، خەونە. پێت بنێیە سەر زەوی زۆر گرفتت چارەسەر دەبێ. ئەوەش بە پارە نییە. مێهرەبان بە و بەس.

ڕێبـەندان (20/1 – 19/2)

بەم پەلە و هەلەی هیچت پێ ناکرێ. هەندێ لەسەرەخۆ بە. بە نامە یان سەردانێک نیوەی گرفتەکە چارەسەر دەکەی. خەمخواردن و خۆ خواردن هیچ یارمەتییەکت نادا..

ڕەشـەمـە (20/2 – 20/3)

پێت وابوو لە یادت کردووە، وا نییە. لە بڕی ئەم هەمووە بیرکردنەوەیە، هەنگاوێک بنێوە. چاوەڕوان مەبە، ئەو پێشقەدەم بێ. خۆت قسەی لە گەڵدا بکە.

ئەمە لیستەی مانگەکانە، بە بەراورد کردنێکی ساکاری هەموو جورەکانی.

دیارە بەشێک لە مانگەکان، زیاتر لە نێوێکیان هەبوو، ئێمە هەر یەکمان نووسی.

ژمارەی ڕۆژەکان	کۆتایی	سەرەتا	ناوی بورجەکان	مانگی ساڵنامەی کوردی	زنجیرە
31	4/20	3/21	بەرخ (الحمل)	نەورۆز	اذار
30	5/20	4/21	گا (الثور)	گوڵان	نیسان
32	6/21	5/21	جمک (الحوزاء)	جوزەردان	ایار
32	7/23	6/22	قرژاڵ (السرطان)	پووشپەر	حزیران
30	8/23	7/24	شێر (الاسد)	خەرمانان	تەمووز
31	9/23	8/42	گوڵەگەنم (السنبله)	گەلاوێژ	آب
29	10/22	9/24	تەرازو (المیزان)	ڕەزبەر	ایلول
31	11/22	10/23	دووپشک (العقرب)	گەلاڕێزان	تشرین١
30	12/22	11/23	کەوان (قەوس)	سەرماوەز	تشرین٢
29	1/20	12/23	گیسک (الحدی)	بەفرانبار	کانون١
30	2/19	1/21	دوڵچە (الدلو)	ڕێبەندان	کانون٢
30-29	3/20	2/20	نەهەنگ (الحوث)	ڕەشەمە	شباط

ساڵی سادە ٣٦٥ ڕۆژە.

ساڵی پڕ، ٣٦٦ ڕۆژە.

ئامادەکردنی: سۆزان

ستۆکهۆڵم

هەوارگەی دڵم

نووسینی: چۆمان هەردی

خانووەکە چوڵە، ئەوەندە چۆڵ و تەنیا کە کاتێک شەوان لە دەرەنگ تاریکیدا بە ناو ساڵۆنە باریک و درێژەکانیدا هاتوچۆ دەکەم، گۆرانییە خەماوییەکانم بیر دێتەوە کە سەردەمێک بە دیاریانەوە دەگریام. ماڵەکەمان بێکەسە. من زۆر شەوان هەست دەکەم گوێم لە دەنگی گریانییەتی، شەوان، کاتێک بە تەنیا دەمێنمەوە لەم ژوورە ساردەدا، خۆم گرمۆڵە دەکەم و خەم بۆ دیوەکان، نەک خوشکەکان دەخۆم. ئەوان لەمن زیاتر سەرمایانە، ئەوان زیاتر تەنیا و چاو بەفرمێسکن. ماڵەکەمان پڕە لە چۆڵی، پڕە لە تەنیایی، پڕە لە خەم.

لە بنمیچەکەوە فرمێسک دەباریٚ، دیوارەکان لە تەنیاییدا تەزیوون. ئەرزەکە لە ژێر پێما دەزریکێنیٚ، تەنیایی ماڵەکەمان ئەوەندە قووڵە کە بوونی ئێمە هیچ یارمەتی نادات. بێگومان مەبەستم لە چۆڵی ئەوە نییە کە کەسی تێدا نییە، دەمیٚ ساڵە ئەم ماڵە پڕە لە خەڵکی جۆراوجۆر و بێگانە، دەمێکە گوێ لە خەمی خەڵک دەگرێ و بە چاوە تارەکانییەوە شتی سەیر و سەمەرە دەبینیٚ، بەڵام دەمێکە لە ئێمە دوورە، زۆر دەمێکە.

شەش ساڵە دیوارەکان دایکمیان نەدیوە، شەش ساڵە دەستە مێهرەبانەکانی دایکم لەم ماڵە دوورە. من پاش شەش ساڵ لێک دابران و نامۆیی، بە سەردان گەڕاومەتەوە ماڵەکەمان تا بە وێرانی بیبینم. وێرانی ماڵەکەمان پیربوونی خۆم دێنێتە بەرچاو. دێم و دەچم و لام سەیرە، کەس گوێی لە دەنگی قرچەی دڵی دەرگاکان نییە، کەس چاوی ژەنگ گرتووی پەنجەرەکان نابینیٚ، کەس دەستی یارمەتی بۆ جامخانە کون بووەکان درێژ ناکات … کەس و کەس … کێ بیر لە پیربوونی ماڵەکەمان دەکاتەوە؟

خوشکەکەم؟ لە لای ئەو ئاسانە رۆژیٚ سەدان نەخۆش ببینیٚ و دەرمان بۆ هەموویان بنووسیٚ، ئەتوانیٚ هەر کە سەیری خەڵکی کرد، بزانیٚ کە نەخۆشن. ئەو دەرمانی هەموو دەردەکانی لایە. کە چی ناتوانیٚ خانووەکەمان ببینیٚ کە چەندە پێویستی بە دوکتورە، ناتوانیٚ تۆزێک لە کاتە گرانبەهاکەی سەرفی بیرکردنەوە لە دەردەکانی ماڵەکەمان بکات. ئەو ناتوانیٚ بە چاوی نەخۆش سەیری دیوارە درز بردوەکان و پەنجەرە شکاوەکان و جامخانە کون بووەکان بکات. ناتوانیٚ باوەڕ بکات کە خانووەکەش رۆحی هەیە و ئازار دەکێشیٚ. بیری نەماوە کە ئەم دیوارە بۆر و کۆنانە چەند جار گوێیان لە دەردە دڵەکانی گرتووە. بیری نەماوە لەم پەنجەرە شکاوانەوە چەند جار سەیری ئازادی و ئاسمانی کردووە. بیری نەماوە چۆن سەری خستۆتە سەر تاقی پەنجەرەکان و فرمێسکی سوێری هەڵڕشتووە … نا، ئەو هیچی بیر نەماوە، هیچ نابینیٚ و هیچ نازانیٚ.

بەڵام ناهەقی نییە، چونکە ئەو ئێستا ئەو کچە ناسک و خەیاڵاوییەی جاران نییە، ئەو ئێستا کە جارجار بیر لە رابردوو دەکاتەوە، بیری نەماوە خەمی لە چی خواردووە و بۆ گریاوە. هەتا ئەگەر جارجاریش بیری بێتەوە، بە ئەقڵی کچەکەی جاران پێدەکەنیٚ. ئەو ئێستا دوکتورێکی گەورەیە و هەموو پاشماوەکانی کچە گەنجەکەی جارانی لە خۆیدا کوشتووە. نایەویٚ بیر لە رابردوو بکاتەوە. بۆیە ناهەقی نییە کە وێرانی ماڵەکەمان نابینیٚ، ئەو سەردەمێک کچ بوو، بەڵام ئێستا تەنیا دوکتورە!

ئاخ کە دیوارەکان بێ خاوەنن. حەوشەکەمان مردووە. باخەکە وشک بووە، درەختەکان هەموو بوونە تەختەی بێ رۆح. دیارە ئەم کەسانەی پاش ئێمە لەم ماڵەدا ژیاون، دوژمنی ژیان و بەهار و درەخت بوون. ئەوان بە بێ هۆیەکی تایبەتی لە بری ئاو، نەفتیان دەخواردی درەختەکان داوە.بۆ رزگاربوون لە گەڵا سەوزەکان، هەموو گوڵەکانیان هەڵکەندووە … ئەوان رەحمیان بە هیچ شتیٚ نەکردووە، تەنانەت چیمەنتۆی حەوشەکە لە دەست دڵرەقیان رزگاری نەبووە، ئەویش شکاوە و درزی بردووە … ئاخ کە هەموو ماڵەکە بەرەو نابودی دەچیٚ.

جاروبار بەرەو حەوشەکەی پشتەوە دەچم و بە دیار مریشکەکانەوە دادەنیشم، ئەو کوڵانەیەی کە دایکم بە دەستی خۆی دروستی کردبوو و سەردەمێک لانەی چەندین مریشک و جوجەڵە نەرمۆڵە بوو، ئەوسا نەک تەنیا جوجکەکان، لانەکەشیان رۆحی هەبوو، رووناک و گەورە و پاک بوو.

بەڵام ئێستا کاتێک بە دیارییەوە دەوەستم، هەست دەکەم بۆنی قەبری لێدیٚ. هەموو شتێک مردووە، هەتا خۆڵە سوور باوەکەی ژێر درەختە هەنجیرەکەش ئێستا زەرد باوە و رەنگی مەرگی لێ نیشتووە. حەز دەکەم هاوار بکەم و بزریکێنم، بەشکم کەسیٚ فریای خانووەکە کەویٚ ….

براکەم؟ بە داخەوە، پێشتر وامدەزانی ئەو دەتوانیٚ دەروونی شتەکان ببینیٚ، بەڵام ئێستا دەبینم کە ئەو لە دنیایەکی پڕ لە تەم مونەردا دەژی، ئەو هەمیشە پەلەیەتی بۆ خوێندنەوەی کتێبێکی تازە و فێربوونی فەلسەفەیەکی تر، هەمیشە هەست دەکا لە کاروانی هونەر و رۆشنبیری دواکەوتووە. داخەکەم ئەو بیری نەماوە کە یەکەمین بەرهەمی رۆشنبیرێک ئەوەیە ژیانێکی ئاسوودە و گەرم لە گەڵ خێزانەکەیدا دروست بکات، گەر وانەبیٚ دواتر چۆن خەڵک دەتوانن گوێی لێ بگرن و بڕوای پێ بکەن … بەڵام بە داخەوە ئەو گوریسانەی کە ئەو بە ژن و ماڵەکەیەوە دەبەستێتەوە، لاوازن و دەترسم لاوازتریش بن. ئەو لە هەڵپەی دۆزینەوەی تازە بیرێک و فێربوونی چەند وشەیەکی نوێدا، فریا ناکەویٚ هەست بە چۆڵی ماڵەکەمان بکات. ناتوانیٚ بزانیٚ کە کاتێک خانووەکە بمریٚ، ئیتر ئەو هەرگیز ناتوانیٚ بە ئاسوودەییەوە وەکوو ئێستا بخوێنێتەوە …

بەڵام ئایا من دەتوانم ئەمانەیان پێ بڵێم؟ نا … ناتوانم چونکە من میوانم و چەند رۆژێکی تر، دووبارە ئێرە بەجێ دێڵم و دەچمە لای دایک و باوکم. بۆیە تەنها دەتوانم بە وردی سەیری دیوارەکان بکەم و بە دزییەوە لە قوژبنە ساردەکانیدا بگریم.

١٩٩٣/٥/٥

www.arsivakurdi.org

چاوپێکەوتنێک لەگەڵ یاری زانی بە توانای "تایکواندۆ":

رەهێڵ ئازاد

ئامادەکردنی: هەڵو بێکەس

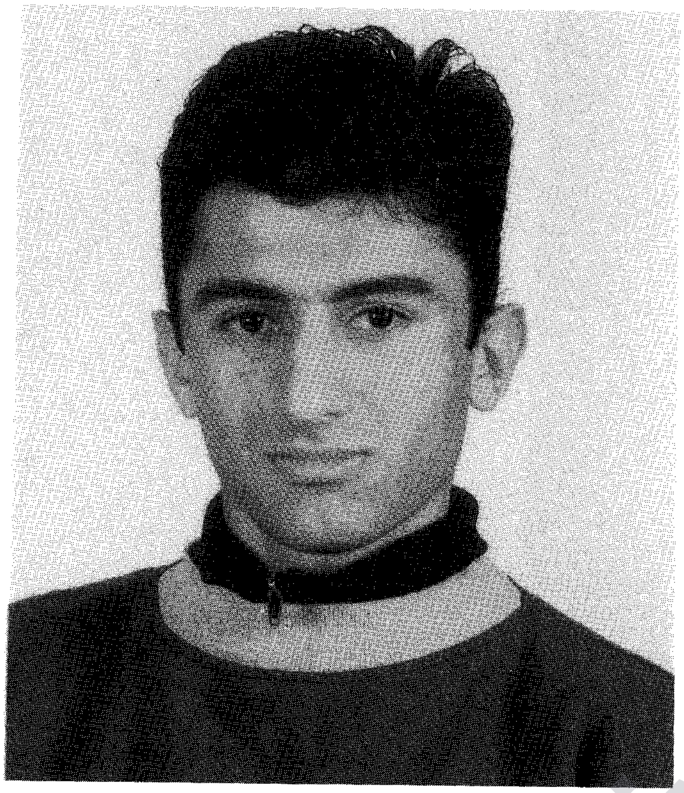

** بە کورتی و کوردی باسی ژینتمان بۆ ناکەی؟*

- ناوم "رەهێل ئازاد"ە، تەمەنم هەژدە ساڵە و خەڵکی شارە پرچ خوێناوییەکەی سلێمانیم. ئێستا نزیکەی یانزە ساڵە ئاوارەی وڵاتی بەفرم و لە ناوچەی "سولنتوونا"ی باکوری شاری ستۆکهۆڵم گوزەران دەکەم.

** پێشەی ئێستات چییە؟*

- دوا ساڵی ڕشتەی "تەکنیک" لە دواناوەندی دەخوێنم.

** زۆربەی کات خۆت بە چییەوە خەریک دەکەیت؟*

- زۆربەی کاتم جگە لە کۆششی قوتابخانە، بە یاری و مەشقی "تایکواندۆ" و "داتا" و مۆسیقا لێدان و یاری "ئاسن"کردن خەریکم. لە خوێندنەوەی رۆژنامە و گۆڤارە گشتییەکانیشدا بێبەش نیم.

** خۆت زیاتر بۆ کام یەک لەم بوارانەی باست کرد، تەرخان کردووە؟ بۆ؟*

- خۆم زۆرتر بۆ بواری وەرزش، واتا یاری "تایکواندۆ" تەرخان کردووە. لەبەر ئەوەی سەرکەوتن و بەرەوپێش چوونی گەورەم تێدا بەدەست هێناوە.

** لەمێژە خەریکی یاری "تایکواندۆ" کردنیت؟*

نزیکەی شەش ساڵی تەمەنم.

** دەکرێ باسی هەندێ لەو چالاکی و سەرکەوتنانەمان بۆ بکەی کە لە بواری تایکواندۆدا بەدەستت هێناوە؟*

- سەرەتای دەستپێکردنی چالاکییەکانم بۆ یەکەم جار لە ساڵی ١٩٨٩دا بوو و خۆشبەختانە بە بەشدار بوونم لە پاڵەوانییەتی "ECC" وابوو توانیم خەڵاتی زیو بەدەست بێنم. هەروەها لە مانگی سێی ساڵی ١٩٩٠، لە شاری ئومێئۆدا(Umeå) لە پاڵەوانییەتی باکوری سویددا(N.S.M) بەشدار بووم و دیسان توانین پلەی دووهەم بەدەست بێنم. لە مانگی١٠ی ساڵی ١٩٩١دا لە شاری ستۆکهۆڵم لە پاڵەوانییەتی جامی سویددا(Svensk Cup) بەشدار بووم و توانیم پلەی یەکەم و زێری پاڵەوانییەتییەکە بەدەست بێنم. هاوکات لە ساڵی ١٩٩٢دا بۆ جاری دووهەم لە پاڵەوانییەتی جامی سویدی لە "کریخانستا"دا(dKristransta) بەشداریم کردەوە و توانیم بە پلەی سێیەم رازی بم.

جارێکی دیکە لە مانگی ٤ی ساڵی ١٩٩٢دا لە پاڵەوانییەتی وڵاتی سویددا(S.M) کە لە شاری ستۆکهۆڵم بەرێوەچوو، توانیم پلەی سێیەم تۆمار بکەم.

هەروەها لە کۆتایی ساڵی ١٩٩١ تاکو هاوینی ١٩٩٢ توانیم زۆرترین خاڵی "ڕانکنین" لە سەرانسەری سویدا بەدەست بێنم. دوا چالاکیم لە مانگی ٦ی ساڵی ١٩٩٢دا، واتە بەشداربوونم لە پاڵەوانییەتی باکوری ئەورووپا (Nordisk mästerkup) بوو، کە لە دانیمارک بەرێوە چوو و توانیم پلەی چوارەم بەدەست بێنم.

**گەورەترین ئاواتت لە ژیاندا چییە؟*

- بتوانم ببمە فێرکەر و سەرۆکی یانەکانی مەشق کردنی بەشی "تایکواندۆ" لە کوردستان. بۆ ئەوەی ئەو زانیاریانەی لەم بەشەدا وەرم گرتوون، لە ناو لاوان و یاری زانانی کورددا رەنگ بداتەوە.

** کە گوێت لەم ناوانە بوو، چیت بە خەیاڵدا دێ؟*

مادۆنا: مۆسیقایەکی بێشەرم.

مارەدۆنا: شای تۆپی پێ و، شازادەی کنارک (نارکوتیکا)

برووس لی: خێراترین مرۆڤی ئەم سەردەمە.

ئاگۆست سترینباری: تاقیکردنەوە سەختەکانی بەشی وێژە و زمانی سویدیم.

www.arsivakurdi.org

چالاکی کۆمەڵەکانی لاوان

ئیسکلیستونا

کۆمەڵەی لاوانی کورد لە ئیسکلیستونا(Esklistuna) تیپێکی هەڵپەرکێی پێکهێناوە کە لەم ماوە کورتەدا چەند چالاکییەکی بەنرخیان کردووە. بۆ وێنە بەشداری لە :

١- جەژنی دوو ڕێبەندان، ڕۆژی کۆماری مەهاباد. لەم ڕۆژەدا ئەم تیپە وێنەی هەڵپەرکێی هەموو پارچەکانی کوردستانیان پیشان دا، کە لە لایەن بەشدارانی جەژنەکەوە پێشوازییەکی باشی لێکرا.

٢- بەشداری کردن لە یادی ڕۆژی هەشتی مارس، ڕۆژی جیهانی ژن.

لە بەرانبەر وێنەیەکی ئەم تیپە دەبینن:

لینشۆپینگ

کومەڵەی لاوانی ئەم شارە وێڕای کۆمەڵەی کوردی لینشۆپینگ، ئاهەنگێکیان بۆ یادی نەورۆز سازکرد. لەم ئاهەنگەدا کۆمەڵێ هونەرمەندی لاوی دەنگخۆش بەشداریان کردبوو. کۆمەڵەی لاوان، لەم شەوەدا گووتارێکی خوێندەوە کە بەشدارانی شەوەکە پێشوازێکی گەرمیان لێکرد.

ئێمە دەقی گووتارەکەشمان پێ گەیشت، بەڵام بە داخەوە بە هۆی وەدرەنگ کەوتنی دیدار و بواری بەرتەسکی ئەم گۆڤارە، بڵاوکردنەوکەیمان زۆر بە پێویست نەزانی.

گۆرانی

هۆنراوەی: وەلی دێوانە

گۆرانی: کەریم کابان

یاران وەسییەتم ئەمە بێ لاتان
هەرچەند کەوتوومە دووره وڵاتان(٢)
تەنیا گۆڕەکەم لە ڕێی خێڵان بێ
نزیک هەوارگەی جاف و گۆران بێ (٢)
کێلێکی بەرزی بە قەد باڵای شەم
لە ژوور سەرم بێ، بێ زیاد و بێکەم(٢)
یاران وەسییەتم ئەمە بێ لاتان
هەرچەند کەوتوومە دووره وڵاتان(٢)

تاقێکیش وێنەی تاقی برۆی ئەو
کە سوجدەگامی گیانم بێ بەشەو(٢)
بنووسن بە خوێن جەرگی سەرکردووم(٢)
کە من بە تیری دەستی شەم مردووم(٢)
یاران وەسییەتم ئەمە بێ لاتان
هەرچەند کەوتوومە دووره وڵاتان(٢)

چونکە ئەم شەمە تاتاری چینە
لە دەستت بێزاره و چیا نشینە(٢)
بەڵکو هەڵکەوێ بە ڕاگوزاری(٢)
ڕێگای بخاتە سەر گۆڕم تاوێ
یاران وەسییەتم ئەمە بێ لاتان
هەرچەند کەوتوومە دووره وڵاتان(٢)

بزانێ کوشتەی دەستی خۆیەتی
لە خاکا مەیلی ڕەنگ و بۆیەتی(٢)
جوابی پرسیاری گۆڕیشم وایە(٢)
یاری مەحشەرم، شۆڕی لەیلایە(٢)

ئامادەکردنی :نەشمیل

www.persivakurdi.org

جەژنی کوردی یان ...؟

وەک هەموومان ئاگادارین جەژن یەکێک لە گرنگترین ڕێگاکانە بۆ یەکتر ناسین و کۆکردنەوەی لاوان لەدەوری یەکتریدا.

ئەگەر جەژنەکانی چەند ساڵ لەمەوبەر و ئێستا لەگەڵ یەکدا بەراورد کەین، بێگومان جیاوازییەکی گەورەمان بەرچاو دەکەوێ. بۆچوون و بیروڕای هەریەک لە ئێمەش لەمەڕ ئەم ئاڵوگۆڕە جیاوازە. ئایا بە هۆی ئەمەوە، جەژنەکان بەرەو باشی چوون یان خراپی؟ ئەوەش با هەر یەک لە ئێمە بە بۆچوونی خۆی هەلیسەنگێنێ و بیروڕای خۆی دەربڕێت.

ئەو گیروگرفتانەی لە جەژنەکانی لاواندا دێنە کایەوە، جێی سەرسوڕمانێکی ئەوتۆێ نییە. چەرمەسەری ئەو ماوەیەی دوایی جەژنەکانی لاوان، مۆسیقا بووە. بێگومان ئەمە تاوانێکی گەورە نییە کە مۆسیقایەکی جگە لە موسیقای کوردی دابندرێت، بەڵام هەر کەسێ دێتە جەژنێکی کوردی، بۆ ئەوە دێت گوێ لە گۆرانی کوردی بگرێ و هەڵپەرکێی کوردی بکات و لە کولتووری گەلەکە نزیک بێتەوە. نەک گوێ لە مۆسیقای بێکانە بگرێ کە ڕۆژتائێوارە لە M.T.V گوێمان لێدەبێت.

دیارە بە بۆچوونی هەندێ کەس ئەم قسانە دواکەوتووانە و ناسیۆنالیستانەن. ئێمەش ئەو کەسانەمان لە لا زۆرزۆر "پێشکەوتوون". ئەم کەسانە دەتوانن کاتێک ئاهەنگ و جەژنی لە دایکبوون و شایی خۆیان گێڕا، مۆسیقای کوردی هەر دانەنێن.

لە ژمارەی «٥»ی دیداردا، هاورێیەک نووسیویەتی کە لە زەوقی هەندێ لاوا دراوە بەمەکە بەر هەڵستی مۆسیقای بێگانە کراوە و هەستی نەتەوایەتی تێکەڵ کراوە. بەڵام ئەم هاورێیە هیچ بیر لەمە ناکاتەوە کە ئەو لاوانەی چەند ساڵ لەمەوبەر دەهاتنە جەژنە کوردییەکان، ئێستا پاشەکشەیان کردووە. هۆیەکەشی ئەوەیە کە جەژنەکان لە ڕادەبەدەر "پێشکەوتوون". هەندێ لەوانەی دێنە جەژنی لاوان ـ بە تایبەتی کچەکان ـ ناتوانن بچنە جەژنێکی جگە لە جەژنی کوردی. ئەمەش بۆتە کۆسپێک لەبەر ڕێگای ئەم کەسانەدا. زۆربەی دایک و باوکەکان پێیان خۆش نییە منداڵەکانیان بچنە جەژنی کوردی بۆ ئەوەی فێر بن چۆن سەمای فارسی بکەن، ئەوان منداڵەکانیان بۆ ئەوە دەنێرن کە هەست بە کوردایەتی بکەن و بە کوردایەتی خۆیان سەربەرز بن و بیریان نەچێتەوە کێن!

داخوا ئەو لاوانەی ناتوانن بچنە جەژنێکی جگە لە جەژنی کوردی، مافیان پترە یاخود ئەوانەی دەچنە هەموو جەژنێک؟

هەمان هاورێ دەنووسێت: کەسێکی کرماشان یاخود سنەیی زیاتر لە سەردەشتییەک چێژ لە مۆسیقای فارسی وەردەگرێ. ئەوە چ پێوەندی بەوە نییە کە لە کوێوە هاتووی، پێوەندی بەمەوە هەیە کە چۆن هەندێ کەس دەیانەوێ خۆیان دەربخەن و بڵێین ئێمە "پێشکەوتووین".

کە دەگووترێ جەژنی لاوانی کورد، یانی مۆسیقا و هەڵپەرکێی کوردی. بەڵام هەر کاتێک جەژنێکی نێونەتەوەیی هەبوو، لەو کاتەدا هیچ کەسێک ناتوانێ بڵێ تەنیا گۆرانی کوردیمان دەوێ.

لە کوردستان لە ژێر ستەمی تورک و فارس و عەرەباندا دەژیاین و بۆ ئەوەی کولتووری خۆمان لە یاد بکەین، فەرهەنگی ئەوانمان بەسەردا سەپێنرابوو، بەڵام لێرەدا خۆمان کۆسپیێ ڕێگەی خۆمانین.

کۆمیتەی کارگێری لاوان لە ئوپسالا
١٩٩٣/٤/٢٢

www.arsivakurd.org

خۆشەویستی قوتابخانەیە!

کچ: لە ناو کۆمەڵگای کوردەواریدا دەستپێشخەری کچێک لە دەربڕینی هەستی دەروونی خۆی بەرانبەر کورێک، دەبێتە هۆی بەسووک گرتنی کچە لە لایەن کوڕەکەوە.

کوڕ: خۆشەویستی لای من هەستێکی زۆر بەرزە کە وشە توانای دەربڕینی نییە، بەڵام بە داخەوە بە هۆی نەبوونی دەرفەت بۆ دروستکردنی ئەو هەستە لە گەڵ کچانی کورددا، زۆر ئاساییە ئەگەر کچێکی بێگانە ببێتە هاوسەری داهاتووی ژیانم.

کچ: کوڕی کورد نازانێ چۆن هەڵسوکەوتی لە گەڵدا بکەی. ئەگەر پێی بڵێی کە دەتەوێ لە گەڵیا پێوەندیت هەبێ بۆ ئەوەی باشتری بناسی، ئەوا دەڵێ ئەوە خۆی لێ گۆڕاوە و لێمان بۆتە سویدی. خۆ ناشکرێ هەر دوای چوار پێنج ڕۆژان شوی پێ بکەی بۆ ئەوەی ماڵەکەی بۆ بەڕێوە بەری و چێشتی بۆ لێنێیت.

کوڕ: خۆشەویستی قوتابخانەیە ... مخابن. کەم قوتابی توانای تێگەیشتنی وانەکانی و بەدەس هێنانی پلەی بەرزی تێیدا هەیە.

کچ: چوار ساڵە لێرە دەژیم و پێموایە خێزانەکان خۆیان هۆی زۆربەی گیروگرفتەکانن. ئێرە کۆمەڵگایەکی کراوە و جودایە لە گەڵ وڵاتدا، پێویستە دایک و باوکەکان ئەم خاڵە لە یاد نەکەن. ئەوەش بزانن کە کچ یان کوڕی کورد پێویستە دەرفەتی زیاتریان بۆ یەکتر ناسین و دەست نیشانکردنی هاوسەری دوارۆژیان هەبێت.

کوڕ: کچی کورد هەر سەیری بکەی یان بڵێیت مەرحەبا، بە هەزار شێوەی دیکە لێکی دەداتەوە و وادەزانێ کوڕە ئاشقی بووە.

کچ: کوڕی کورد بەر لە زەماوەند هەموویان فەرهاد و یوسفێکی تەواون، بەڵام هەر کە شەش مانگ بەسەر ژینی هاوبەشیاندا تێپەر بوو، وا لە جنێو و کەڵەگایەتی بەولاوە هیچ یان لە بیرنامێنێت.

کوڕ: گرفتی ئێمە تەنها یەکتر ناسین نییە، گرفتی هەر گەورە دواکەوتووی هەر دوو لامانە. کوڕەکان لە خوشەویستیدا تەنیا بیر لە دەست بەسەرداگرتندا دەکەنەوە.

خۆشەویستی، کاڵا نییە کە مرۆ ببێتە خاوەنی، دڵداری هەستە و بەش دەکرێ بە بێ ئەوەی لە بەشی خۆت شتێ کەم بێتەوە.

کچ: من ئێستا باوەڕم بە خۆشەویستی زەمانی قەدیم نییە و پێم وایە ئەو جۆرە تێڕوانینانەش لە خەون و خەیاڵێک بەولاوە شتێکی تر نین. خۆشەویستی بە رای من بریتییە لە تێگەیشتنی یەکتری و ڕێز لێکترنان و هەندێ خاسڵەت و تایبەتمەندی ئەخلاقی و زەوقی هاوبەش. من ئێستا بۆ یەکتر مردن و، خۆکوشتن بە خاتری یەکترم، زۆرتر پێ کارێکی شێتانەیە تا ... .

www.arsivakurdi.org

حــــــۆری

" بمبەخشە
گەر من نەبوومایە
تەمەنت درێژتر دەبوو."
گوێم لێبوو، خۆر بە کازیوەی دەگووت.
چراش بە پەروانەی گووت:
"بمبەخشە
گەر من نەبوومایە
چارەنووست سووتان نەبوو."
چرپەی گەڵای زەردیش
بە گوێی پاییزا
هەر گلەیی بوو.
بەڵام شیعرم هەموو دەم دەڵێ:
ئەی یار!
گەر تۆ نەبووتیایە
باخم بێ نەرگیز دەبوو
دەریام بێ حۆری دەبوو ...
ئاهەنگ و بەزمی جەژنانم
سەرچۆپی کێشی نەدەبوو.

* * *

بەڵێ ئازیز
گلەیی کازیوە و پەروانە
چرپەی گەڵا
هاوار وناڵەی ئاشقان
ئاوێتەن بە هەناسەی تۆ ... و
وان لە ئامێزی
دڵی بێ نازم

مــــژدە
ستۆکهۆڵم ـ ئاپریلی ١٩٩٣

جیهانی بیری ساوایەکم
لە گەرمەی خەودا
سەدان کورپەی بێ دایک
لە ئامێز دەگرم.
شیری مەمکی دایکێکی نامۆم
لە بەردەم زریای برسیەتیدا،
نەخشەی وشەی نان
بۆ منداڵانی هەتیوو
دەکێشم!

١٩٩٠

نووسینی:
هــــەژار

پێناسی جوانیت
بەڵگەنامەی هەستی خۆشەویستیمە
بۆیە لە وەرزی زەرد هەڵگەڕانمدا
ناوت لە دەروونمدا دەخنکێت!
شێوەی جوانیت
دەریای ئەندێشەی خۆشەویستیمە
بێزار دەبم، گەر بە هەر شێوەیەکی تر
لە دەرگای خەیاڵم بدرێت.
ئەی ئاسمانی ئازارەکانی ئەمڕۆم
بە خەندەت خەندەدارم
بە هیوات، هیوادارم
بە گریەت، رووباری فرمێسک لە چاوانمدا دەتەقێت.

١٩٨٨

دیدار و ڕەنگی وەنەوشەیی خەونەکانم

هەڵۆ بێکەس

لە مێژە خولیامە بە سەروسیمای ژوانگەی "دیدار" شادبم و ماندوویی و ژواری خەونەکانم لە ژێر پاپەلی گەلاّ و سەرکەبەزی ئەم گۆڤارەدا بحەوێنمەوە. ئەز تەنها هەر دوو «دەنکە ترێ ڕەشکە» شکە دەبەم کە پێشکەشی نووسەر و خورت و خەمخۆرانی ئەم گۆڤارە خۆشەویستە بکەم و دواتریش وام تەمایە لە پریاسکەی دەروونمەوە چەند سەرنجێک بخەمە ناو ئەڵبۆمی یادگار و حەسرەتی "دیدار"تانەوە.

بە شانازییەوە دەڵێم دەمێ وەختە چاوەکانم بۆتە ئاوبازی کانی ڕوونی دڵی دیدار و هەرگیز دژپەسند نەبووم لە وەچنگ خستنی ئەم گۆڤارەدا، بەڵکو " ئاوی تینوو" بووم بۆی و ئاواتەخواز بووم کە "دیدار" خاوەنی دەنگ و ڕەنگی خۆی بێ و، دوور بێ لە لاسایی کردنەوەی ڕۆژنامە و گۆڤارە بیانییەکان. دوور بێ لە مەیدانی ململانێ و بەربەرەکانی نێوان "کیژان و کوڕان"! هیوام بووە ئاوات و هێڤی و خەونەکانی جحێلاّن لە بیر نەکات.

پێم خۆشە ئاماژە بۆ گۆشەی "پێوەندی" ئەم گۆڤارە بکەم کە زیاتر وەک گۆشەیەکی کرچ و کاڵ و نەگەییوو دێتە پێش چاوم، بە هەست و نەستم نامۆیە. کە لە خوێندنەوەی ئەم گۆشەیە بوومەوە. وام هەست دەکرد لە لوتکەی شاخی گۆڤارێکی سویدییەوە دابڕاوە و بە زۆر ڕاپێچی لای شەوەزەنگی بناری شاخی گۆڤاری دیدار کراوە.

بە خۆشییەوە پێشنیاز دەکەم ئەو بابەتانەی بۆی دەنووسرێن و تێیدا بڵاودەکرێنەوە، پێویستە زیاتر "داهێنەری بیرێکی نوێخوازی" کوردی بن و دوور بن لە هی لاوەکی. ئامۆژگارییەکان، ئامۆژگاری لەیەکتر نزیک بوونەوە و بەتەنگەوە هاتنی یەکتری و بەرەو پێش بردنی زمانی و فەرهەنگی کوردی لە ئامێز گرتبێت.

* جێگەی خۆیەتی ئاماژەش بۆ ئەوە بکەم و بڵێم: ئەم پێشنیارانە بە زۆربەی مانشێت و ناوئاخنی گۆڤارەکەوە دیارە، بەڵام گرنگی دان بەم لایەنە گەشانە زیاتر مەودای ئاسۆی فڕینی گۆڤارەکە بەرینتر و بەرفراوانتر دەکات. من پێم وایە کەمتر گرنگی دان و بەسەرکردنەوەی ئەو بابەتانەی کە بیر و هۆش و نیازی لاوانی کورد ناکەنە هەواری زانست.

من پێم وایە "ناسینەوەی کازانۆڤایەک" سوودبەخشتر و گرینگتر نییە لە کۆشش و خۆتاقیکردنەوە بۆ بوارە جۆراوجۆرەکانی ژیان و خەبات کردن بۆ ئەزموونێکی دەوڵەمەندتر لە بواری زانستدا.

هەر بۆیە ئێمە بە تەنها نابێ ئاوی ئەم نەمامە مێردمنداڵەکانی زەوی و زاری "دیدار" بدەین و پیرەدارەکانیشی لە تینووانا بخنکێنین.

مەرج نییە "دیدار" هەر بە دیداری لاوان شاد بێت و ئەو نووسین و نیگارانەی تێیدا بڵاو دەکرێتەوە، تەنها بیر و هەست و هەستاری لاوان بکاتە کەژاوەی خۆی. شاکارەکانی "ئەسترید لیندگرێن"ی نووسەری گەورەی گیتی منداڵان بە تەنها هەر نۆقڵی ترش و شیرن نین بۆ زارۆکان، بەڵکو گەورە ساڵانیش هەر بە هەمان هەست و سۆزەوە ئەروانننە بەرهەمەکانی و دەستی ڕێزی بۆ بە سنگەوە دەگرن.

جارێکی دی پڕ بەدڵ و دەروون، هیوا و ئاواتمە کە بیری "دیدار" تەنها هەر تاقە کلیلێکی نەبێ و تێڕوانینی بۆ ژیان هەر لە یەک لاواچەوە نەبێت.

سەرکەوتنی هەموو کەس لە پشتیوانی و داکوکی کردنە لە ڕاستی و هەقبێژیدا. دەبا تۆوی"بیر" لە کێڵگە بەپیتەکەی "دیدار"دا نەبڕین و بە بارانی خەیاڵی خۆمان بیکەینە: دەربەندی خۆشەویستی و ئەوینداری. بیکەینە زەریای ڕوونی دڵداری.

www.arsivakurd.org

بۆ ژیانێکی باشتر پێویستیمان به زانستی پتر هەیه! ئەمه سەرباسی نووسینی برادەرێکه به ناوی "شاهۆ" که له دیداری ژماره «٥»دا بڵاو کراوەتەوە. ئەوە ڕاستییەکی حاشاهەڵنەگره و بۆیەش پێم خۆش بوو له پێشەکی ئەم کورته نووسینەمدا ئەو دروشمه دووباره بنووسمەوە. به دوای ئەمەشدا تیشک بخەمه سەر وتارەکەی کاک "شەماڵ" که له ژێر ناوی «لاوان و گرفتێکی شاراوه» له هەمان ژمارەدا بڵاو کرابۆوە.

دیاره ئێمەش وەک هەموو لاوانی نەتەوەکانی دیکه بێ گرفت نین، بەڵام ئێمەی کورد، له هەمووان بارمان گرانتر و دەردمان زیاتره. دیاره هەموو کۆمەڵگایەک تووشی کێشه دێت و هەوڵی چارەسەرکردنی به شێوەیەکی لێزانانه دەدا، لێرەدا مەبەستم گرفتێکه که کاک "شەماڵ" به سێکس ناوی هێناوە. من بەش به حاڵی خۆم زۆرم پێخۆش دەبوو ئەگەر ڕۆژێ له ڕۆژان "سێکس" وەک زانیارییەک شتی لەسەر بنووسرایه یاخود بخرابایه بەر چاو و، گفتگۆی لەسەر بکردرابایه، بۆ ئەوەی ئێمەی لاویش به زمانی زگماکیی خۆمان زیاتر و باشتر لەم زانیارییانه و لەم هەسته تێبگەیشتباین .هەروەک به زمانەکانی دیکەی دنیا ئەم کاره کراوه.

من وەک لاوێک و پێم وایه زۆربەی لاوەکانی تریش وەک من و، به پێچەوانەی "شەماڵ"ەوە، سێکس به بەشێک له ژیانی سروشتییان دەزانن و هیچ دیوارێک له نێوان مرۆڤ و ئەودا نابینن. بەڵام ئێمەی لاوی کورد بۆ ئەوەی هەڵنەخلیسکێن و نەکەوینه ئەم بۆگەناوه هەڵوێست وەردەگرین و به گژ بەرەڵڵایی و سوکایەتی کردن به مرۆڤدا و پاشانیش ئەم تێخه و لێخەیەدا دەچینەوە، که ناویان لێناوه چارەسەر کردنی لاوان یان "سێکس".

ئەوەی کاک شەماڵ له نووسینەکەیدا گەرەک و ئاواتەخوازییەتی، ئەمەیه که ئێمه کۆپی ئەوروپا بین و ڕێچکەی دانس و دیسکۆ بگرین و واز له هەموو قودسییەتی خۆمان بێنین، کولتوور و داب و نەریتی کۆمەڵایەتی و پاشانیش شیرازەی خێزان له دەست بدەین و وەک گووتویانه بۆ ڕیش بچین و سمێڵیشی بخەینه بان! ئێمه نامانەوێ سێکس وەک کاڵا یان شمەکێک بکڕین و ببینین و، پاش تێر بوون لێ وەڕەس بین و فڕێی بدەین. ئێمەی لاو واباشه له نێوانماندا خۆشەویستی

لاوان و خواستی ئێمه

وێنه: بێستون عەبدوڵڵا

ڕۆحی هەبێ و به ڕاستی دڵخواز و دڵداری یەکتر بین و یەکترمان خۆش بوێت.

کاک شەماڵ له نووسینەکەیدا دەڵێ ئێره کوردستان نییه. ئەمه ڕاسته بەڵام ئێمه به خواستی خۆمان ڕێگەی هەندەرانمان نەگرتۆته بەر. ئێمه له دەست ستەم یان به عەرەب، تورک و فارس کردن بووینەته پەنابەر.

ئێنجا لێره ئەگەر کورد نەبین، ئەی خۆمان به چی بزانین؟ هەروەها ئەگەر تەماشای ئەو وێنانه بکەین که له گەڵ باسەکەدا بڵاوکراونەتەوە، دەبینین نەک بۆ ئەوە دەست نادەن که کێشەی لاو چارەسەر بکەن، یان تەعبیر لەم کێشەیەش بکات، بەڵکو دەزانین هەستی لاو بۆ کوێ دەوروژێنێ. ئەم وێنانه ژن دەکات به کاڵا و به پیاوی دەفرۆشێ. که ئەمەش لەگەڵ هیچ داب و دەستوورێکی درووستدا ناگونجێ.

دواجار با هەموو پێکەوە بڵێین چارەسەر کردنی هەڵه و نادرووست نەک هەر کێشەکه چارەسەر ناکات، بەڵکو ئاڵۆزتر و زیاتری دەکات. دەبا ئەم باسه بۆ ئەو کەسانه بێ که شارەزاییەکی تەواویان له زانستی دەروونی مرۆڤدا هەیه و ئاگاداری قۆناخەکانی گۆڕانی ژیانی مرۆڤن.

بەختیاری ڕەحیمی

ستۆکهۆڵم

www.arsivakurdi.org

نەخۆشییە دڕمییە زایەندییەکان (٤)

ئامادەکردنی: د. زاهیر سوران

تامیسک(Herpes)

لە سویددا ئەم نەخۆشییە بڵاوە ... هۆی نەخۆشییەکە: ڤایرۆسە.

ئەم نەخۆشییە سێ جۆری هەیە:

یەکەم جۆر، تێمیسکی لێو (Herpes simplex)

دووەم جۆر، تێمیسکی ئەندامی زازێ (Herpes genitalis)

سێیەم جۆر، تێمیسکی زۆستەر (Herpes Zoster)

تێمیسکی لێو: بە زۆری لە لالفاوەدا دردەکەوێت لە بەر ئەوەی بەردەوام تەڕە، درەنگ چاک دەبێتەوە، برینەکەش بە ئازارە.

نیشانەکانی تێمیسکی ئەندامی زازێ: هەفتەیەک پاش تووشبوون، گلاندەکان هەڵدەئاوسێن و سوور دەبنەوە، دەخورێن و بە ئازارن. لە سەر دەورووبەری ئەندامی زاوزێدا بلق پەیدا دەبێ کە پاشان دەتەقێن و مرۆڤ هەست بە ئازار و کزانەوەی شوێنەکە دەکات. هەندێ جار ئەم نەخۆشییە لە خۆیەوە چاک دەبێتەوە.

مەترسییەکانی تێمیسک: بە گشتی ڤایرۆسەکان لەنێو ناچێت. لە وانەیە نەخۆش هیچ نیشانەیەکی تێدا دەرنەکەوێت. گەر ژنی سکپڕ تووشبووبێت، دەبێت ئاوەڵەمەکە بە ڕێگای نەشتەرگەرییەوە دەربهێنرێت، چونکە ڕەنگە لە کاتی زانیدا، بڵقەکان بتەقێن و منداڵ تووشی ڤایرۆسەکە بێت. (بە تایبەتی ئەگەر بڵقەکان لە سەر دیواری ناوەوەی ئەندامی زاوزێی ژندا بێت.)

چارەسەرکردنی نەخۆشییەکە: هیچ دەرمانێک نییە چارەی ئەم نەخۆشییە بکات. بەڵام تاکە دەرمانێک کە ئازار و بڵقەکان دابمرکێنێتەوە:«Zovirax»ە. ئەم دەرمانە کاتێک بە کار دەهێنرێ کە تووشبوو هەست بە خوراندن و سوربوونەوەی شوێنەکە دەکات تا دەرکەوتنی بڵقەکان. پاش گووم بوونیان بەکار ناهێنرێ.

دریژەی هەیە.

دیـــــاری

دیاری ناوی کتێبێکی شێعرە بۆ منداڵان کە لە لایەن کاک "سەعید کاوە"وە دەرچووە. ئەم کتێبە لە پاڵ هەر شێعرە، وێنەیەکیشی تێدایە و کتێبەکە ٥٠ لاپەڕەیە.

نمونەیەک لە شێعرەکان

دایک

دایکی خوشەویستی خۆم
بە دڵ ئەویـــنداری تـــۆم
بە هەموو مێشک و هەســتم
بە دیــدەم دەتپـــەرەســـتم
ڕەنجت لە ســەر کێـــشاوم
مایـەت زۆر بــۆ دانـــاوم
تۆڵـەم بــۆ ناکرێـــتەوە
ئـەرکـم پـێ نادرێتـــەوە
بێ ئیرادەم لە حاســت تـۆ

چاوپێکەوتنێک لەگەڵ نووسەر و ئەدیبی کورد:

« فەرهاد شاکەلی »

بەختیار عەبدولڕەحمان - کاترینەهۆڵم

ڕۆژی شەممۆ(١٩٩٢/١١/٧)، کۆمەڵەی لاوانی کورد لە کاترینەهۆڵم، سیمینارێکی لە ژێر ناونیشانی " کورتە باسێک دەربارەی مێژووی ئەدەبی کوردی" بۆ مامۆستای زمانی کوردی، کاک فەرهاد شاکەلی سازکرد.

** تکایە خۆتان بە خوێنەرانی دیدار بناسێنن؟*

- ناوم "فەرهاد شاکەلی"یە؛ لە ساڵی ١٩٥١ لە شاری کەرکوکدا هاتوومە دنیا. دەرچووی کۆلێژی ئادابی زانکۆی بەغدادم و ماوەی دوو ساڵان وەکو ڕۆژنامەنووس کارم کردووە. لە ساڵی ١٩٧٨ەوە لە سوید نیشتەجێ بووم و، ئێستاش لە زانستگای ئوپسالادا دەخوێنم و خەریکی لێکۆڵینەوەم لە زمان و ئەدەبی کوردیدا و لەم بەشەدا وانەی زمانی کوردی دەڵێمەوە. لە ڕووی ئەدەبیەوە زیاتر شێعر دەنووسم و کاری ئەدەبی دەکەم.

** کاروچالاکییەکانی لاوانی کورد لە سوید دا چۆن دەبینن؟*

- پێموایە ئێستا پتر لە جاران هەست بە چالاکیەکانی لاوانی کورد دەکرێ و ئەوەش مایەی دڵخۆشییە.
بەپێی ئەزمونی خۆم لام وایە بۆ سویدییەک، خوێندنەوەی شێعرێک، نیشاندانی تابلۆیەک یان گوێگرتن لە مۆسیقایەکی کوردی لە باسکردنی ڕووداوێکی سیاسی کاریگەرترە. چونکە سوییدییەک دەتوانێ لەمەڕ ڕووداوە سیاسییەکەدا بێ لایەن بێ، بەڵام لەمەڕ شتە فەرهەنگییەکەدا ناتوانێ بێ لایەن بوەستێ.

** ڕێنوێنیتان بۆ لاوانی کورد لە سوید چییە و پێتان وایە لە چ ڕێگایەکەوە دەتوانن فەرهەنگی کوردی بە بێگانە بناسێنن؟*

- لاوای کورد لێرە هەلێکی لەباریان بۆ خۆپێگەیاندن بۆ ڕەخساوە، بە تایبەتی لە پلە جیاجیاکانی خوێندندا. بۆیەش لاوان دەبێ لەم هەلە بۆ ناساندنی فەرهەنگی کوردی بە بێگانە و بەپێچەوانەوەش، کەڵک وەرگرن.
لە بواری کاری هاوبەش و گشتیدا، سازکردنی سیمینار و ئاهەنگی کوردی و، لە بواری تاکە کەسیشدا، وەرگێرانی کارە ئەدبییەکان لە کوردییەوە بۆ سویدی و بەپێچەوانەوە، ڕێگایەکی لە بارە بۆ ناساندنی فەرهەنگی کوردی بە بێگانە(بە تایبەت کە ئەدەبی کوردی لە بواری وەرگێراندا زۆر هەژارە).

** ئایا پێتان وایە بوونی ڕێکخراوێکی سەربەخۆی لاوانی کورد بۆ بەڕێوە بردنی کاروباری خۆیان، پێویستە ؟*

- ئەرێ، پێم وایە پێویستە. چونکە شێوەی بیرکردنەوە و

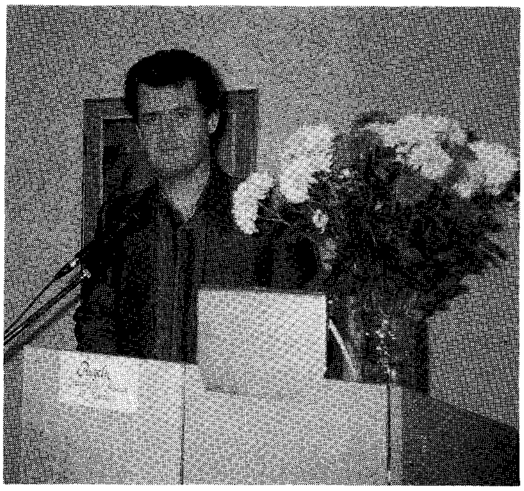

فەرهەنگ و تەنگ و چەڵەمە و ویستی لاوان لە گەڵ گەورەکاندا جیاوازە. هەر بۆیەش ئەوان پێویستیان بەم سەکۆ بەرفراوانە هەیە.
لاوان لە ژیانی ڕۆژانەیاندا تێکەڵاوێکی پتریان لە گەڵ کۆمەڵگای سویدا هەیە و بۆیەش، خاڵێکی گرینگە کە وێڕای ئەم تێکەڵاوییە بتوانن پێناسەی نەتەوایەتی خۆیان بپارێزن.

** ڕاتان بەرانبەر بە "دیدار" چییە؟*

- لە ڕاستیدا من دوو ژمارەی دیدارم خوێندۆتەوە و دەتوانم بڵێم کە گۆڤارێکە جێی دڵخۆشییە، بە تایبەتی لە ڕووی تەکنیکەوە زۆر لە پێشەوەیە و ناوەرۆکیشی لە ژمارەی دووەدا باشترە لە ژمارەی یەک. بۆیە هیواردارم ناوەرۆکی گۆڤارەکە باشتر بکرێت و بگاتە ئاستە تەکنیکییەکەی.

** "دیدار" بەشێکی تایبەتی بۆ گفتگۆی ئازاد و بیروڕای سەربەستی کچ و کوڕی کوردلە سەر یەکتری تەرخان کردووە، ئەم جۆرە گفتگۆ و بۆچوونانەت پێ چونە؟*

- ئەمە هەنگاوێکی زۆر باشە. لە هەندەران لە پاڵ ئەوەی زمانەوانی و باری کۆمەڵایەتی و ئازادی و سەربەخۆیی تەواو هەیە، لەم باوەڕەدام ئەگەر ئەم جۆرە گفتگۆ و بیروڕایانە بە کوردیش بڵاو نەکرێنەوە، ئەوا لاوان بە زمانێکی تر دەیانخوێننەوە و فێری دەبن و هیچ دایک و باوکێکیش ناتوانێ ڕێگەی ئەم جۆرە خوێندنەوانە بگرێ. جا هەر بۆیە زۆر باشترە بە کوردی لە نێوان لاوانی کورد خۆیاندا بکرێت و پاشانیش دەبێتە مایەی باشتر بوون و پێشکەوتن و دەوڵەمەندبوونی زمانی کوردی لەم بوارەی ژیاندا. دەوڵەمەندتر بوونی زمانی کوردیش بێگومان دەوڵەمەندبوونی فەرهەنگی کوردییە.

www.arsivakurdi.org

دنیایەکی نوێ بدۆزینەوە!

نووسینی: شەماڵ

ئاستی خوێندەواری لە وڵاتی ئێمەدا، بە هۆی دواکەوتووی و بێدەرەتانی کۆمەڵانی خەڵک زۆر نزمە. دەکرێ بڵێین پتر لە ٧٠٪ خەڵکانی ئێمە نەخوێندەوارن. بەڵام ئەگەر بمانەوێ دیاردەیەکی دیکە بدەینە بەر چاو، واتە رادەی خوێندنەوەی کتێب و گۆڤار و بابەتی تر، ئەوسا دەبێ پتر لە ٩٠٪ خەڵک لەم ریزە دابنێین.

زانست و بوارە جۆراوجۆرەکانی زانست و ئەدەب و هونەر رۆژبەرۆژ لە پەرەگرتن و قووڵ بوونەوەیەکی بێ وێنە دان. ئەگەر سێ سەد ساڵ لەمەوبەر کەسێکی ژیر و بە توانست دەیتوانی ببێتە (علامە دهر) و بە سەر زۆربەی زانستەکاندا زاڵ بێ، ئێمرۆ زاڵبوون بەسەر یەک زانستیشدا شتێکی یەکجار زەحمەت و مەحاڵە. چونکە سەیرێکی هەر بەشێکی زانست بکەین، دەبینین دەیان و سەدان لکی لێبۆتەوە و تەنیا فێربوونی تەواوی، یەکێک لەم لکانەش، دەیان ساڵی پێویستە!

لە لایەکی تر ئەم مەسەلەیە بۆتە هۆی تەسک بوونەوەی ئاستی دیتن و دەربیجەی روانینی خەڵک بە دنیا. بۆ وێنە دەکرێ کەسێک لە بەشێ کەمپیوتەردا ببێتە مامۆستایەکی بێوێنە، بەڵام هەر ئەم کەسە دەتوانێ، لە بواری کۆمەڵایەتیدا کەسێکی گێل و وێل بێ. چونکە بەشێکی زۆری ئەم بەشانە پێوەندی راستەوخۆ و زیندوویان بە پێوەندییە کۆمەڵایەتییەکانەوە نییە. کەوایە بەم وەزعەوە چۆن دەکرێ مرۆڤ تا رادەیەکی ئاگاداری دنیای ئێمرۆ بێ و بە چاوێکی بەرفراوانترەوە بڕوانێتە دنیاوە؟

تەنیا وڵام ئەمەیە: بخوێننەوە ... بخوێنەوە ... بخوێننەوە ...

بەڵام ئەوسا ئەم پرسیارە سەرهەڵدەدا چ بخوێنینەوە؟

وڵامدانەوە بەم پرسیارە زۆر ئاسان نییە. چونکە هەر کەسەی چەشنە زەوقێکی هەیە. بەڵام سەرەرای زەوقە جیاوازەکان، هەر کەسەی لانی کەم دەبێ شتێک لە مەڕ دەروونناسی، کۆمەڵناسی، رەوتی دنیای ئەمرۆ، مانای ژیان و خۆشەویستی، مرۆڤناسی و ... بزانێ. بۆ زانینی ئەم شتانەش کتێب و بابەت زۆرە. بەڵام باشترین و بەفراوانترین شت بۆ ئەم مەبەستە(بە تایبەت ئەگەر مەبەست ئاگاداربوونێکی گشتی بێ) ، خوێندنەوەی رۆمانە.

با ئەمە بڵێین کە لای ئێمەی کورد، خوێندنەوەی رۆمان نەک هەر باو نییە، بەڵکو تەنانەت رۆشنبیرانیشمان بە دەگمەن دەست دەدەنە ئەم کتێبانە. بە تایبەتی هەلومەرجی کوردستان بە چەشنێ بوو، کە هەموو شتێ کەوتوتە ژێر تاوی سیاسەت و، ئەمەش لانی کەم لەم بەشەدا بە زەرەرمان بووە.

لێرە دەستراگەیشتن بە کتێب، لە خواردن ئاسانترە. هەر یەک لە ئێوە دەتوانن لە قوتابخانە، لە مامۆستاکانتان، یاخود لە کتێبخانەکان بپرسن و داوای هەندێ کتێب و رۆمانی بە سوود بکەن. بیخوێننەوە و بە تاقی کەنەوە. گرینگ تەنیا خوێندنەوە چەند کتێب نییە و بە خوێنەوەی چەند رۆمانێکیش مرۆڤ ئاڵوگۆرێکی زۆر سەیری بەسەردا نایە، گرینگ ئەوەیە ببنە برادەر و هاوڕێی زۆر نزیکی کتێب. خوێندنەوەی کتێب بە بەشی لە نیازی رۆژانەتان بزانن ... ئەوسا بۆتان دەردەکەوێ کتێب دەتوانێ چ سودێکی گەورەی هەبێ !

بەتاقی کەنەوە!

دەنگی خوێنەران

نامە و بەرهەمەکانتان گەیشت، زۆرتان سوپاس دەکەین و هیواداریین لە هاوکاریتاندا بەردەوام بن.

تەنیا پێمان خۆش بوو ئەوە بزانن کە بە هۆی کەمی لاپەڕەکانی دیدار، بەراستی نازانین چۆن وڵامی ئەم هەمووە نامانە بدەینەوە. بۆیەش بە لەبەرچاو گرتنی زۆر لایەن، تەنیا بەشێکی زۆر کەم دەتوانین بۆ هەر ژمارەیە هەڵبژێرین. بمانبوورن.

پێشرەو.م لە هوڵەندەوە.

ڤیان - باکووری سوید

لوقمان - کۆپنهاگ

کاروان - سوندسڤاڵ

ب. بیستون - نی برو

سوزان - ستۆکهۆڵم

هاوڕێ شێخانی - هەولێر

شارۆ - سوید

ئاکۆ نەجمەدین - کاترینەهۆڵم

ئەمجەد عەبدولرەحمان - لینشۆپینگ

کاک رەشید ئەحمەدی - یەڤلە

غەریبە سالح - ئەلبۆری، دانیمارک

ئیڤا - ستۆکهۆڵم

دۆستی موحەمەد - ستۆکهۆڵم

جەلال قەرەداغی - نۆرشۆپینگ

نەوزاد - دانیمارک

لەیلا حوسێن - هێلسینکی. نوروێج

زیلان - ئوپسالا

فاروق ئیسماعیل - ؟

ئازاد شوانی - هوڵەند

تەحسین ئاشگەیی - ستۆکهۆڵم

پولا موحەمەد کوردی - ئاڤینا، یونان

ئومێد حوسێن - ئیسکلیستونا

شاخەوان مەولود - یوسداڵ

ک. مەحمود - پاکیستان

سەید لەتیف حوسینی - نی برو

میران قادر - یۆتۆبۆری

سەرگوڵ - سلێمانی

فەرەح کرمانجی - ئۆرێبرۆ

ئارام نەجمەدین - ڤێستروس

www.arsivakurdi.org

به بۆنەی ڕۆژی جیهانی منداڵانەوە:

خەونی منداڵان و دنیایەکی دڵڕەق

نامەیەکم لە خاڵمەوە پێگەیشت؛ نووسیبوی کاوەی کوڕی بە سورێژە مرد!
پاریش ڕۆژنامەکان نووسییان: نزیک بە سەد هەزار منداڵی کورد لە کۆچە بەکۆمەڵەکەی بەهاری ۱۹۹۲دا، بە هۆی برسییەتی و سەرما گیانیان دا. چەند مانگ پاشانیش، ڕادیۆکان گووتیان: لە سومالی قڕی و قاتی سەدان هەزار منداڵی کوشت. دوایی سیلاو هات ... بۆسنیەن هات ... شەڕ هات ... بێکاری ... برسییەتی ... سەرما ... نەخۆشی ... ئێستاش ئەوە هەر دێ و دێ ...!
ئێستا ڕۆژنامەکان وەڕەز بوون و چیتر نانووسن. ئەگینا ئێستاش هەموو ڕۆژێ هەزاران منداڵی کورد، چینی، ئەمریکی و ئەفریقی و ... دەمرن. بەڵام ڕۆژنامەکان دەنووسن: ئێمە لە مەرگ منداڵانماندا بەرپرسین! بەرپرسانی میری و دەسەڵاتدارتنی دنیا دەڵێن و دەڵێن: منداڵان نەوەی دوارۆژن، دەبێ لەبەرانبەریاندا هەست بە لێپرسراوی بکەین!

لە وڵاتانی دەوڵەمەندا، منداڵ نامرێ، بە ساخی لە دایک دەبێ، زۆربەیان بە باشی بەخێو دەکرێن و زۆربەشیان لە منداڵی ئێمە بەخۆوەتر، جوانتر و ساغتریشن. لەوێدا دنیا گۆشەیەک لە بەرپرسیایەتی خۆی دەردەخات.
لەمبەرە، لە کوردستان و کوردستانەکاندا، لە هیند و سومالیا و تایلەند و خوارووی ئەفریقادا، دنیا هۆشی لە منداڵەکان نییە. دنیا نەک منداڵ، کە گەورەکانیشی لە بیر کردووە.
ئەمساڵیش ڕۆژی یەکی یونی، ڕۆژی جیهانی منداڵانە، بەڵام هێشتا زۆربەی زۆری منداڵان نازانن کە لە دنیا و لە ساڵدا، ڕۆژێکیان هەیە، باوەڕ ناکەن کەسێک ئەوانی لە بیر بێ و ڕۆژێکی بەناوی ئەوانەوە کردبێ. هێشتا برسییانە، توونین، سەرمایانە، جلیان نییە، بۆیان نییە بخوێنن. بەڵام سەرەرای هەمووی ئەمانەش، دنیای منداڵان هێشتا هەر ناسک و جوان و پڕ لە ئەڤین و خۆشەویستی، پڕ لە ئاشتی و یەکسانییە!
دنیا منداڵانی لە بیر کردووە، بەڵام منداڵان لە ناو خەون و خەیاڵ و ڕامان و بزەکانیاندا، دنیایەکی نوێ و پڕ لە داد و خەندە و خۆشی دەخوڵقێنن!

وێنە: تەیب

وێنەی بەرگ: مەسعود مینویی / وێنەی ناو بەرگ: MARK PETERS

دیـــدار

ژمارە ٦ - یولی (پووشپەڕی) ۱۹۹۳
یەکێتی لاوانی کورد - سوید

Ansvarigutgivare:
Shaho Khizri

خاوەن ئیمتیاز: شاهۆ.خ.
بەرپرسی بەشی سۆرانی: شەماڵ
دەستەی هاوکارانی ئەم ژمارەیە:
نەشمیل. ئا ـ هەڵو. ب ـ ڕوناک. م ـ دارا. ب ـ ئاکۆ. ن ـ موژدە ـ تارا. م ـ ئەڤین. ب ـ دانا. ر.

"دیدار" شوێنێکە بۆ ڕەنگدانەوە و بڵاو کردنەوەی بیرو ڕای لاوان. ئەم گۆڤارە لە لایەن یەکێتی لاوانەوە شەش ژمارەی لەساڵدا لێدەردەچێ.

نرخی ئابوونەی ساڵانەی دیدار بەمجۆرەیە:

بۆ لاوان	۱۲. کرۆن
بۆ گەوران	۱۸. کرۆن
بۆ دام و دەزگای دەوڵەتی	۲.. کرۆن
بۆ وڵاتانی تر	۲.. کرۆن

DIDAR
Box 490 82
100 28 STOCKHOLM
SWEDEN

Tel: 08 / 652 85 85
Fax : 08 / 650 21 20
Postgiro: 644 78 00 –1

ISSN : 1102 – 9005

www.arsivakurd.org

پیرۆز بێ رۆژی جیهانی مندالان

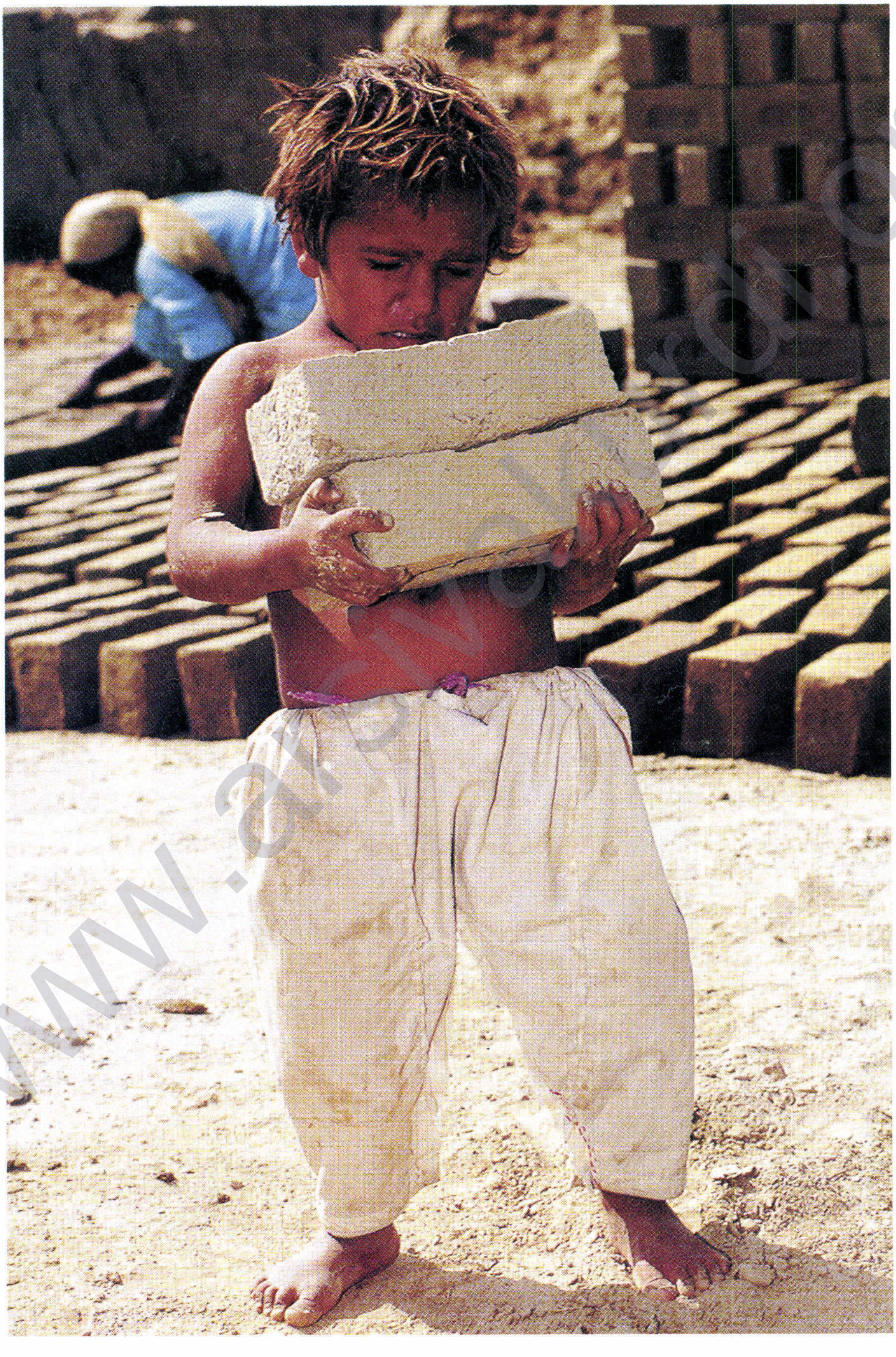

www.arsivakurdi.org

6
1993
Masoud Minoui
20/9/93